

КОНТРОЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”

Беларуская лексікаграфія

Вучэбная праграма ўстанова вышэйшай адукацыі
па дысцыпліне па выбары для спецыяльнасцей:

- 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура.
- 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура.
Замежная мова (з указаннем мовы)

2020 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту ОСВО 1-02 03 03, уведзенага ў дзеянне пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 30.08.2013 г. № 87 і вучэбнага плана для спецыяльнасці 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура

СКЛАДАЛЬНІК:

Д. В. Дзятко, загадчык кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А. С. Васілеўская, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства БДПУ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

Я. Я. Іваноў, загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі, УА “Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. А. Куляшова”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пратакол № 10 ад 20.04.2020 г.)

Загадчык кафедры
мовазнаўства і лінгвадыдактыкі

 Д.В. Дзятко

Саветам філалагічнага факультэта ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” (пратакол № 9 ад 27.05.2020 г.)

Старшыня савета

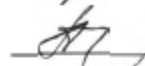
 В.Д. Старычонок

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджальных матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае.

Метадыст вучэбна-метадычнага
аддзела

 С.А. Старадуб

Дырэктар бібліятэкі

 Н.П. Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Мэты дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія”:
абагульніць і сістэматызаваць веды студэнтаў пра асноўныя этапы развіцця беларускай лексікаграфіі ў кантэксце найважнейшых тэарэтычных дасягненняў айчынных і замежных навукоўцаў;

– развіць і ўдасканаліць філалагічнае мысленне студэнта, навыкі крытычнага аналізу па сродках прадстаўлення вывучаемай дысцыпліны ва ўзаемазвязі з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі;

– сфарміраваць навыкі практычнага выкарыстання атрыманых студэнтамі ведаў у іх будучай прафесійнай дзейнасці;

– выхаваць любоў і павагу да роднага слова, духоўнай і інтэлектуальнай спадчыны беларускага народа, пачуццё нацыянальнай самапавагі і самаідэнтыфікацыі.

Задачы дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія”:

– пашырыць і паглыбіць тэарэтычныя веды студэнтаў пра спецыфіку асноўных перыядаў у развіцці беларускай лексікаграфіі;

– даць уяўленне пра разнастайныя лексікаграфічныя кірункі і школы;

– пазнаёміць з найважнейшымі беларускімі слоўнікамі;

– ахарактарызаваць кампазіцыйныя асаблівасці беларускіх лексікаграфічных выданняў на ўзроўнях мега-, макра- і мікраструктуры;

– прааналізаваць галоўныя навуковыя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі, вызначыць іх прычыны і прапанаваць шляхі вырашэння;

– навучыць будучых настаўнікаў самастойнай працы з інфармацыйнай літаратурай па лінгвістыцы і слоўнікамі розных тыпаў.

Вывучэнне дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія” павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў *акадэмічных, сацыяльна-асобасных і прафесійных кампетэнцый*.

Патрабаванні да акадэмічных кампетэнцый

Студэнт павінен:

АК-5. Быць здольным ствараць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю).

АК-8. Валодаць навыкамі вуснай і пісьмовай камунікацыі.

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

Патрабаванні да сацыяльна-асобасных кампетэнцый спецыяліста

Студэнт павінен:

СЛК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый.

СЛК-4. Валодаць навыкамі здароўезберагання.

Патрабаванні да прафесійных кампетэнцый

Студэнт павінен быць здольным:

ПК-1. Кіраваць вучэбна-пазнавальнай і вучэбна-даследчай дзейнасцю навучэнцаў.

ПК-2. Выкарыстоўваць аптымальныя метады, формы і сродкі навучання.

ПК-3. Арганізоўваць і праводзіць вучэбныя заняткі розных відаў і форм.

ПК-4. Арганізоўваць самастойную працу навучэнцаў.

ПК-11. Развіваць вучэбныя магчымасці і здольнасці навучэнцаў на аснове сістэмнай педагагічнай дыягностыкі.

ПК-12. Развіваць навыкі самастойнай работы навучэнцаў з вучэбнай, даведачнай, навуковай літаратурай і інш. крыніцамі інфармацыі.

ПК-13. Арганізоўваць і праводзіць карэкцыйна-педагагічную дзейнасць з навучэнцамі.

ПК-14. Папярэджваць і пераадольваць неспяховасць навучэнцаў.

ПК-15. Фармуляваць адукацыйныя і выхаваўчыя мэты.

ПК-16 – ацэньваць вучэбныя дасягненні навучэнцаў, а таксама ўзроўні іх выхаванасці і развіцця.

ПК-17. Ажыццяўляць прафесійную самаадукацыю і самавыхаванне з мэтай удасканалення прафесійнай дзейнасці.

ПК-18. Арганізоўваць цэласны адукацыйны працэс з улікам сучасных адукацыйных тэхналогій і педагагічных інавацый.

ПК-19. Аналізаваць і ацэньваць педагагічныя з’явы і падзеі мінулага ў святле сучасных навуковых ведаў.

У выніку вывучэння дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія” студэнт павінен **ведаць**:

- найважнейшыя лексікаграфічныя працы па беларускай мове;
- разнастайныя лінгвістычныя кірункі і школы;
- сістэму тэрмінаў лексікаграфіі;
- галоўныя навуковыя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі і перспектывы шляхі яе развіцця;
- навуковую і даведачную літаратуру па дадзенай галіне мовазнаўчай навукі.

У выніку вывучэння дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія” студэнт павінен **умець**:

- адбіраць, аналізаваць і сістэматызаваць моўныя факты;
- праводзіць самастойныя лінгвістычныя назіранні, рабіць абагульненні і вывады;
- заўважаць агульнае і адметнае ў слоўніках розных тыпаў;
- карыстацца разнастайнымі слоўнікамі і даведачнай літаратурай;
- выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы.

У выніку вывучэння дысцыпліны па выбары “Беларуская лексікаграфія” студэнт павінен **валодаць**:

- тыпалогіяй сучасных лексікаграфічных выданняў;
- сістэмай памет, якія выкарыстоўваюцца ў сучасных лінгвістычных слоўніках;
- асаблівасцямі структурнай арганізацыі слоўнікаў беларускай літаратурнай і дыялектнай мовы;
- навыкамі каталагізацыі моўных адзінак розных тыпаў.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй.

Праграма вучэбнай дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія” дапаможа студэнтам сістэматызаваць набытыя веды пры вывучэнні іншых лінгвістычных дысцыплін, удасканаліць навыкі крытычнага аналізу найбольш складаных моўных з’яў і фактаў.

Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны прадугледжваецца пераемнасць і сувязь яе з іншымі лінгвістычнымі дысцыплінамі, якія вывучаюцца на філалагічным факультэце (Сучасная беларуская літаратурная мова, Беларуская дыялекталогія, Актуальныя праблемы беларускай мовы, Гісторыя беларускай мовы), а таксама са школьным курсам беларускай мовы. Асаблівая ўвага пры выкладанні асобных тэм павінна ўдзяляцца вывучэнню спецыфічных рыс беларускіх слоўнікаў.

Лекцыйныя і практычныя заняткі, прадугледжаныя вучэбным планам, узаемна звязаны і арганічна дапаўняюць адно аднаго, даючы магчымасць паглыбіць і ўдасканаліць набытыя веды.

У адпаведнасці з вучэбным планам установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка” на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Беларуская лексікаграфія” на 1 курсе адводзіцца:

спецыяльнасць 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура:

се- местр	усяго гадзін	аўдыторныя		самаст. праца	форма кантролю	
2	80	40	18 лк	2 лк КСР	40	залік
			18 пр	2 пр КРС		

спецыяльнасць 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская):

се- местр	усяго гадзін	аўдыторныя		самаст. праца	форма кантролю	
2	108	40	18 лк	2 лк КСР	32	экзамен
			18 пр	2 пр КРС		

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. Уводзіны. Прадмет і задачы дысцыпліны. Значэнне курса, яго сувязь з іншымі навуковымі дысцыплінамі. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі. Функцыі тэарэтычнай і прыкладной лексікаграфіі. Змест паняцця “беларуская лексікаграфія”. Крыніцы вывучэння беларускай лексікаграфіі. Бібліяграфіі і агляды прац па беларускай лексікаграфіі.

Сістэмная лексікаграфія. Паняцце інтэгральнасці лінгвістычнага апісання, паняцці лексікаграфічнага тыпу і лексікаграфічнага партрэта.

Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка. Праблема стварэння ўніверсальнага слоўніка. Лексікаграфічная параметрызацыя мовы. Структурагенныя, лінгвістычныя, кампільтаўныя, аналітычныя і канструктыўныя параметры. Закон свабоды параметраў.

2. Тэрміналагічны апарат лексікаграфіі. Мега-, макра- і мікраструктура слоўніка. Рэстр, лема (вакабула, рэстравае слова, загалоўнае слова, чорнае слова), слоўнікавы артыкул, слоўнікавае гняздо, праблема філіяцыі (вылучэння значэнняў) у тлумачальных і перакладных слоўніках. Семантызацыя. Індэксацыя слова. Сістэмы памет у слоўніках.

Паняцце ўваходнай і выходнай мовы. Монаскапальныя і біскапальныя слоўнікі. Рэцэптыўныя і прадуктыўныя слоўнікі. Монадырэкцыйныя і бідырэкцыйныя слоўнікі.

3. Прапедэўтычны перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксце беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі).

Асноўныя прынцыпы гласіравання.

4. Ранні слоўнікавы перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі. Старажытныя лексікаграфічныя выданні. Рукапісныя слоўнік С.Буднага “Лексікон” (паміж 1560 – 1593). Ананімны “Лексисъ съ толкованіемъ словенскихъ словъ просто” (др. палова 16 ст.). Перакладны слоўнік-дадатак да супраслеўскага “Ізмарагда” І.Праскуры.

Першы друкаваны ўсходнеславянскі слоўнік “Лексис, сирѣчь реченія, въкратѣцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діалектъ истолькованы” Л.Зізанія (Тустаноўскага) (Вільня, 1596).

“Лексиконъ славеноросскій и именъ тлъкование” П.Бярынды (Кіеў, 1627; Куцейна, 1658). Роля слоўніка П.Бярынды ў станаўленні прынцыпаў фарміравання мікраструктуры лексікаграфічных выданняў.

Пашырэнне на тэрыторыі Беларусі іншых славянскіх слоўнікаў: “Сіноніма славенароская”, “Лексеконъ вкратце албо речникъ выборних речей к словенщизне закрытых” (1660), “Польска-лацінска-грэчаскі слоўнік” Кнапскага (1621), “Номенкляторы” І.Капіеўскага (Капіевіча) (1700), “Лексиконъ” невядомага аўтара (1722).

Роля беларускіх слоўнікавых выданняў у працэсе станаўлення рускай і ўкраінскай лексікаграфіі. Праблема моўна-этнічнай прыналежнасці першых усходнеславянскіх слоўнікаў.

Першыя захады па збіранні лексікі дыялектнай мовы і першыя спробы яе лексікаграфічнай апрацоўкі. Дзейнасць Віленскага і Маскоўскага універсітэтаў, Расійскай Акадэміі навук. Традыцыі нацыянальнай лексікаграфіі ў дыялектных слоўніках К.Калайдовіча, Ф.Шымкевіча, Я.Чачота, С.Мікуцкага, Е.Раманава, П.Шэйна і інш.

Стварэнне гістарычных слоўнікаў старабеларускай мовы І.Грыгаровіча, І.Навіцкага, М.Гарбачэўскага і інш.

Лексічныя даведнікі, слоўнікі-дадаткі да фальклорных і этнаграфічных зборнікаў, індэксы беларускіх слоў і іншыя службовыя лексікаграфічныя распрацоўкі ў другой палове 19 ст. (публікацыі П.Бяссонава, П.Гільтэбранта, А.Дэмбавецкага, А.Кіркора, А.Меера, М.Нікіфароўскага, П.Шэйна і інш.).

Лексікаграфічная дзейнасць І.Насовіча. Прынцыпы ўкладання “Словаря белорусскаго наречия” (С.-Пецярбург, 1870), роля слоўніка ў станаўленні нормаў новай беларускай мовы.

Зараджэнне беларускай анамастычнай лексікаграфіі. “Географический словарь русской земли” М.Барсава (Вільня, 1865), “Этимология мѣстныхъ названій Витебской губерніи” Ю.Трусмана (Рэвель, 1897).

5. Перыяд інтэнсіўнага развіцця лексікаграфіі. Лексікаграфічная дзейнасць М.Гарэцкага і Г.Гарэцкага. “Руска-беларускі слоўнік” (Смаленск, 1918), “Маскоўска-беларускі слоўнік” (Вільня, 1920). “Невялічкі беларуска-маскоўскі слоўнік” (Вільня, 1919) М.Гарэцкага.

Структура і прызначэнне перакладнога сямімоўнага слоўніка “Sprachen-Worterbuch. Deutsch, Polnisch, Russisch, Weissruthenisch, Litowisch, Lettisch, Jidisch” (Лейпцыг, 1918).

Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Стварэнне Навукова-тэрміналагічнай камісіі і асноўныя прынцыпы яе дзейнасці. Выданне 24 спецыяльных тэрміналагічных слоўнікаў (1922 – 1930). Іншыя тэрміналагічныя выданні 1920-х гг. “Дзелавод” С.Серады (Мінск, 1926), “Расійска-беларускі слоўнічак дзеля чыгуначных мясцкомаў” Л.Вашкевіча (Магілёў, 1926), “Практычны беларускі вайсковы слоўнік” М.Байкова і А.Бараноўскага (Мінск, 1927) і інш.

Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў 1920-х гг. “Практычны расійска-беларускі слоўнік” М.Байкова і М.Гарэцкага (Мінск, 1924, 1926), “Беларуска-расійскі слоўнік” М.Касьпяровіча (Мінск, 1925), “Беларуска-расійскі слоўнік” (Мінск, 1926) і “Расійска-беларускі слоўнік” (Мінск, 1928) М.Байкова і С.Некрашэвіча.

Выданне беларускіх слоўнікаў па-за межамі БССР у 1920-я гг. “Арытмэтычная тэрміналогія” (Вільня, 1921), “Bialoruskijalekarskijaziolki” А.Красоўскага (Вільня, 1921), “Слоўнік геамэтрычных і трыганамэтрычных тэрмінаў і сказаў (Расійска-беларускі і беларуска-расійскі)” К.Дуж-Душэўскага і В.Ластоўскага (Коўна, 1923), “Беларуска-польска-расейска-лацінскі ботанічны слоўнік” З.Верас (Вільня, 1924), “Практычны расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік” В.Ластоўскага (Коўна, 1924) і інш.

Дыялектаграфія 1920-х гг. “Віцебскі краёвы слоўнік” М.Каспяровіча (Віцебск, 1927), “Краёвы слоўнік Чэрвеньшчыны” М.Шатэрніка (Мінск, 1929) і інш.

Станаўленне тэарэтычнай лексікаграфіі. Лексіка-граматычныя асаблівасці беларускіх слоўнікаў 1930-х гг. “Ваенны руска-беларускі слоўнік” (Мінск, 1933), “Руска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.Александровіча (Мінск, 1937) і інш.

6. Тыпалогія слоўнікаў беларускай мовы. Асноўныя падыходы да стварэння тыпалогіі слоўнікаў (В.Беркаў, У.Гак, У.Дубічынскі, В.Маркоўкін, В.Шчэрбін, Л.Шчэрба і інш.). Актыўныя і пасіўныя слоўнікі. Існуючыя класіфікацыйныя схемы слоўнікаў: паводле суадносін левай і правай частак слоўніка; паводле спосабу размяшчэння загаловачнага слоўнікавага блока; паводле складу слоўнікавага блока; паводле характару адбору загаловачнага слоўнікавага блока; паводле аб’екта адлюстравання; паводле адлюстравання/неадлюстравання ў слоўніку дыяхранічных працэсаў; паводле мэты і прызначэння слоўніка і інш.

7. Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў. Паўната і характар лексікаграфічнай інфармацыі. Класы інфармацыі ў слоўніках розных тыпаў. Абавязковыя параметры сучасных лексікаграфічных выданняў. Факультатыўныя параметры. Слоўнікавая дэфініцыя. Універсальныя тыпы слоўнікавых дэфініцый. Парадыгматычны сінтагматычны і дэрывацыйны параметраў слова ў слоўніках.

8. Практычныя задачы і тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі. Даследаванне агульных праблем лексікаграфіі (Э.Агрыкола, Ю.Апрэсян, А.Бальвег-Шрам, У.Гак, Л.Дулічэнка, У.Дубічынскі, Л.Іарданская, Л.Іомдзін, А.Лукашанец, В.Лемцюгова, І.Мяльчук, І.Рахманаў, Ф.Філін, Л.Шастакова, В.Шчэрбін і інш.).

Даследаванне гісторыі лексікаграфіі (М.Байкоў, М.Бірыла, М.Булахаў, Б.Галас, І.Германовіч, М.Гуліцкі, І.Дзендзяліўскі, А.Жураўскі, С.Запрудскі, В.Лемцюгова, П.Міхайлаў, І.Савіцкая, М.Суднік, В.Шчэрбін, Л.Юрэвіч і інш.).

Супастаўляльныя лексікаграфічныя даследаванні (У.Дубічынскі, Л.Казлянка, К.Любецкая) і інш. Даследаванне камп’ютэрных і корпусных тэхналогій у лексікаграфіі (Т.Гразнухіна, Н.Дарчук, У.Дубічынскі, А.Зубаў, І.Зубава, Г.Канцавая, Т.Любчанка, Т.Пратасевіч і інш.). Комплексныя лексікаграфічныя даследаванні (Ю.Апрэсян, П.Дзянісаў, У.Дубічынскі, Х.Касарас, С.Тагоева, В.Шчэрбін і інш.). Вучэбная лексікаграфія (Г.Бабоева, В.Беркаў, У.Козыраў, І.Кулікова, Д.Салміна, І.Старыкова, Л.Увядзенская, В.Д.Чарняк і інш.).

Сучасныя кірункі развіцця беларускай тэарэтычнай лексікаграфіі. Даследаванні ў галіне гісторыі беларускай лексікаграфіі. Распрацоўка тыпалогіі слоўнікаў у сучаснай лінгвістыцы. Праектная лексікаграфія як спосаб планавання і каардынацыі лінгвістычнай дзейнасці. Вывучэнне структурна-зместавых асаблівасцей слоўнікаў. Лексікаграфічная крытыка. Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі ў лексікаграфіі. Праблемы сучаснай лексікаграфіі.

Павелічэнне колькасці слоўнікаў, пашырэнне тыпалагічнай разнастайнасці выданняў. Ускладненне формаў апісання моўных адзінак. Вартасці і недахопы алфавітнай і алфавітна-гнездавой макраструктуры розных лінгвістычных слоўнікаў. Праблемы са стандартызацыяй фармальнага прадстаўлення і зместавай напоўненасці мікраструктуры слоўнікаў розных тыпаў (фарміраванне рээстра, падача варыянтаў, дэфініраванне і маркіраванне лем, спосабы прадстаўлення экстралінгвістычнай інфармацыі).

9. Лексікаграфічны параметр: цэнтрабежная і цэнтраімклівая тэндэнцыі ў развіцці лексікаграфіі. Цэнтрабежная (аб'яднанне ўсіх лексікаграфічных параметраў у адным слоўніку) і цэнтраімклівая тэндэнцыі. Лексікаграфічны параметр, закон свабоды параметраў. Вар'іраванне колькасці параметраў. Магчымасць выбару паміж рознымі спосабамі задання таго ці іншага параметра. Змяненне глыбіні раскрыцця параметраў. Тыпы лексікаграфічных параметраў. Структурагенныя параметры (акцэнталагічны, арфаграфічны, словазмяняльны, словаўтваральны, катэгарыяльны і інш.). Лінгвістычныя параметры. Абмежаванні закона свабоды параметраў. Шляхі задання лексікаграфічных параметраў.

10. Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа. Прынцып інтэгральнасці слоўніка і граматыкі. Лексікаграфічны партрэт як элемент слоўніка ў рамках інтэгральнага лінгвістычнага апісання. Лінгвістычныя адрозненні лексікаграфічнага партрэта ад звычайнага слоўнікавага апісання. Уключэнне інфармацыі аб нетрывіяльных прасадычных, камунікатыўных і прагматычных уласцівасцях лексемы. Пашырэнне традыцыйных тыпаў інфармацыі. Дэманстрацыя матывацыйных сувязей паміж лексемамі.

Паняцце лексікаграфічнага тыпа. Праблема ўніфікацыі – лексікаграфічных тыпаў. Праблема індывідуалізацыі – лексікаграфічных партрэтаў.

Адрозненні паміж слоўнікамі лексікаграфічных партрэтаў і звычайнымі выданнямі.

11. Праблемы папяровай лексікаграфіі і магчымасці камп'ютарнай лексікаграфіі. Камп'ютарныя тэхналогіі складання і выкарыстання слоўнікаў. Праграмы падтрымкі лексікаграфічных работ (камп'ютарныя картатэкі, праграмы апрацоўкі тэкста, праграмы фарміравання артыкулаў у аўтаматычным рэжыме). Аўтаматычныя слоўнікі розных тыпаў. Інтэрфейс аўтаматычных слоўнікаў, асаблівасці іх структуры. Камп'ютарная лексікаграфія. Задачы складання электронных слоўнікаў. Поліфункцыянальныя камп'ютарныя слоўнікі. Магчымасці камп'ютарных слоўнікаў. Праблемы і недахопы папяровых лексікаграфічных выданняў.

12. Сучасныя лінгвістычныя слоўнікі беларускай мовы і іх інфарматыўныя магчымасці.

12.1. Тлумачальныя слоўнікі. Слоўнікі іншамоўных слоў. Слоўнікі неалагізмаў. Тлумачальныя слоўнікі. “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” ў 5 тамах (Мінск, 1977 – 1984). Ацэнкі слоўніка ў перыядычным друку (публікацыі А.Наркевіча, П.Садоўскага, Г.Цыхуна, А.Вялюгіна, Я.Станкевіча,

Д.Бугаёва, А.Жураўскага і інш.). “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” А.Баханькова, І.Гайдукевіча, П.Шубы (7-е выд., 2002), “Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы” (Мінск, 2005), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” (склад. А.Абрамовіч, Б.Рэмез) (Мінск, 2003), “Школьны тлумачальны слоўнік” В.Верціхоўскай, М.Верціхоўскай (Мінск, 2006), “Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)” І.Шкрабы (Мінск, 2008) і інш.

Слоўнікі іншамоўных слоў. Лексікаграфічная дзейнасць А.Булькі. Выданні “Даўнія запазычаныя беларускай мовы” (Мінск, 1972), “Слоўнік іншамоўных слоў” (1993), “Слоўнік іншамоўных слоў” у 2 тамах (1999), “Слоўнік іншамоўных слоў: актуальная лексіка” (Мінск, 2005) і інш.

12.2. Перакладныя слоўнікі. Гісторыя стварэння і спецыфічныя асаблівасці “Русско-белорусского словаря” (Масква, 1953) і “Беларуска-рускага слоўніка” (Масква, 1962; Мінск, 1988 – 1989). “Русско-белорусский словарь” у 3 т. (Мінск, 2002), руска-беларускія слоўнікі М.Крыўко (Мінск, 1999), А.Булькі (Мінск, 2007) і інш., “Беларуска-рускі слоўнік” у 3 т. (Мінск, 3-е выд. 2003), “Беларуска-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік” Я.Станкевіча (Нью-Йорк, 1989), беларуска-рускія слоўнікі У.Куліковіча (Мінск, 2004), Л.Сямешкі, Г.Басавай, В.Ляшук, Г.Чахоўскага (Мінск, 2004), А.Булькі (Мінск, 5-е выд. 2004), С.Грабчыкава (Мінск, 2002) і інш. “Падручны польска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.Абрэмбскай-Яблонскай і М.Бірылы (Варшава, 1962), “Украінска-беларускі слоўнік” В.Лемцюговай (Мінск, 1980), “Нямецка-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1988, 2003), “Французска-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1992), “Польска-беларускі слоўнік” Я.Волкавай і В.Авілавай (Мінск, 2004, 2005), “Ангельска-беларускі слоўнік” В.Пашкевіч (Мінск, 2006), “Нямецка-беларускі слоўнік” М.Кур’янкi (Мінск, 2006). “Англійска-беларускі-рускі слоўнік” (Мінск, 2004), “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.Баршчэўскага (Мінск, 2008).

12.3. Слоўнікі сінонімаў. Слоўнікі антонімаў. Слоўнікі амонімаў. Слоўнікі паронімаў. Слоўнікі эпітэмаў. Слоўнікі сінонімаў. “Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў” М.Клышкі (Мінск, 1993, 2005), “Слоўнік сінонімаў беларускай мовы” С.Шведава (Мінск, 2004).

Слоўнікі антонімаў. “Слоўнік антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.Лазоўскага (Мінск, 1994).

Слоўнікі амонімаў. “Слоўнік амонімаў беларускай мовы” В.Старычонка (Мінск, 1991).

Слоўнікі паронімаў. “Слоўнік паронімаў беларускай мовы” С.Грабчыкава (Мінск, 1994), “Беларускія аднакарэнныя і сугучныя словы з рускімі адпаведнікамі: слоўнік-даведнік” М.Смаршчок, Э.Барысаглебскай (Мінск, 2002).

Слоўнікі эпітэтаў. “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” М.Пазнякоў (Мінск, 1988), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” Н.Гаўрош (Мінск, 1991, 1998), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” у 2 т. М.Пазнякова (2012).

12.4. Этымалагічныя і гістарычныя слоўнікі. Слоўнікі ўстарэлай лексікі. Слоўнікі неалагізмаў. Слоўнікі мовы пісьменнікаў. Этымалагічныя і гістарычныя слоўнікі. “Этымалагічны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1978 – 2008), “The Vocabulary of the Byelorussian Literary Language in the Nineteenth Century” (Лондан, 1973) А.Мак-Міліна, “Гістарычны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1982 – 2008), “Старабеларускі лексікон” М.Прыгодзіча, Г.Цівановай. (Мінск, 1997), “Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы” І.Будзько (Баранавічы, 2003), “Падручны слоўнік старабеларускай літаратурнай мовы” (Віцебск, 2004).

Слоўнікі ўстарэлай лексікі. “Слоўнік устарэлых слоў беларускай мовы” А.Макарэвіча (Брэст, 2005), “Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў” С.Струкавай (Мінск, 2007) і інш.

Слоўнікі неалагізмаў. “Слоўнік новых слоў беларускай мовы” В.І.Уласевіч, Н.М.Даўгулевіч (Мінск, 2010), “Слоўнік новай і актуальнай лексікі” К.Д.Шчаснай (2012).

Слоўнікі мовы пісьменнікаў. “Слоўнік мовы Скарыны” У.Анічэнкі ў 3 т. (Мінск, 1977 – 1994), “Слоўнік мовы Янкі Купалы” ў 8 тамах (Мінск, 1997 – 2002), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мінск, 1990), “Фразеалагічны слоўнік мовы Якуба Коласа” (Мінск, 1993), “Тлумачальны слоўнік адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.Арашонкавай і Н.Чабатар (Мінск, 2003), “Слоўнік параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” (Гомель, 2004) і “Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы” В.Ляшчынскай і З.Шведавай (Гомель, 2007).

“Слоўнік мовы «Нашай Нівы»” ў 5 т. (Мінск, 2003 – 2008).

12.5. Фразеалагічныя слоўнікі. Парэміялагічныя слоўнікі. Фразеалагічныя слоўнікі. “Фразеалагічны слоўнік для сярэдняй школы” Н.Гаўрош, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага (1973), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Санько (Мінск, 1991), “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” у 2 т. І.Лепешава (1993) і “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” ў 2 т. І.Лепешава (Мінск, 2008), “Беларуская фразеалогія” Ф.Янкоўскага (1968), “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага (1972), слоўнікі “І коціца і валица” (1972), “І сячэ і паліць” (1974), “Слова за слова” (1977) Г.Юрчанкі, “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” у 2 частках І.Лепешава (1981 – 1993, 2004), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А.Аксамітава, М.Чурак (Варшава, 2000), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.Даніловіча (Гродна, 2000) і мн. інш.

Парэміялагічныя слоўнікі. “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Гомель, 1956) П.Ахрыменкі і М.Буцько, “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1957) Ф.Янкоўскага, “Беларускія прыказкі, прымаўкі і загадкі” (Мінск, 1958) Я.Рапановіча, “Крылатыя словы і афарызмы. 3 беларускіх літаратурных крыніц” (Мінск, 1960) Ф.Янкоўскага, “Слова міма не ляціць” (Мінск, 1985) В.Ліцвінкі і Л.Царанкова, “Беларуская народная творчасць.

Прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1976), “Proverbiaetdicta: шасцімоўны слоўнік прыказак, прымавак і крылатых слоў” (Мінск, 1993), “Крынічнае слова. Беларускія прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1987) І.Шкрабы і Р.Шкрабы, “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выказаў” С.Івановай і Я.Іванова (Мінск, 1997), “Прыказкі і прымаўкі: тлумачальны слоўнік беларускіх прыказак і прымавак з архіваў, кафедральных збораў, рэдкіх выданняў XIX і XX стст.” А.Аксамітава (Мінск, 2000), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Лепешава і М.Якалцэвіч (Мінск, 2002, 2006), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік. Deutsch-Belarussisches paremiologisches wörterbuch” Я.Іванова, Н.Рамановай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Іванова і С.Івановай (Магілёў, 2007), “Слоўнік пра камічнае” В.І.Рагаўцова (2010), “Тлумачальны слоўнік прыказак” І.Я.Лепешава, М.А.Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Кароткі фразеалагічны слоўнік вучня” Р.П.Ільной (2011), “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В.Валодзінай, Л.М.Салавей (2011) і інш.

12.6. Анамастычныя слоўнікі. Беларускія антрапанімічныя слоўнікі. “Слоўнік асабовых імён” М.Судніка (Мінск, 1965, 2005), “Беларуская антрапанімія” М.Бірылы (Мінск, 1966 – 1982), “Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV - XVIII ст.)” А.Усціновіч (1975). “Слоўнік асабовых імёнаў” У.Сарокі (Мінск, 2000).

Беларускія тапанімічныя слоўнікі. “Краткий топонимический словарь Белоруссии” В.Жучкевіча (Мінск, 1974), “Слоўнік назваў населеных пунктаў” Я.Рапановіча (Мінск, 1977 – 1986), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.Рагаўцова, С.Кечык (Магілёў, 2000), “Айканімія Гомельшчыны” Н.Багамольнікавай, А.Станкевіч (Гомель, 2003), “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь: нарматыўны даведнік” (Мінск, 2003 – 2007), “Слоўнік мікратапонімаў Магілёўшчыны” (Магілёў, 2004), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны. Ч. 1. Мікратапонімы” (Гродна, 2005), “Слоўнік адтапанімічных дэрыватаў Віцебшчыны” У.Генкіна (Віцебск, 2005), “Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў” І.Яшкіна (Мінск, 2005), “Микротопонимия Мозырского Полесья” А.Івановай (Мозырь, 2007), “Слоўнік беларускіх імёнаў” І.Я.Яшкіна (Мінск, 2009), “Историческая антропонимия Гомеля и окрестностей” А.Ф.Рогалева (Гомель, 2009), “Як у нас клічуць?: беларускія імёны” С.Барыса (Мінск, 2010), “Слоўнік асабовых уласных імён” А.К.Усціновіч (Мінск, 2011).

12.7. Дыялектныя слоўнікі. Частотныя слоўнікі. Дыялектныя слоўнікі. Дыялектныя слоўнікі Ф.Янкоўскага (Мінск, вып. 1, 1959; вып. 2, 1960; вып. 3, 1970), Г.Юрчанкі (Мінск, 1966), П.Сцяцко (Мінск, 1970), “Краjoвyсlojнiк Ёаhojшсyну А.Варлыгі (Нью-Йорк, 1970), “Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 тамах (Мінск, 1979 – 1986), “Тураўскі слоўнік” у 5 тамах (Мінск, 1982 – 1987) А.Крывіцкага, Г.Цыхуна, І.Яшкіна, “Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны” Т.Янковай (Мінск, 1982), “Дыялектны слоўнік Брэстчыны” (Мінск, 1989), “Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі” (Мінск, 1990), “Альпенскі дыялектны слоўнік” І.Ляшкевіча

(Брэст, 2004), “Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны” П.Сцяцко (Гродна, 2005). Тэматычныя дыялектныя слоўнікі “Жывёльны свет” (Мінск, 1999), “Раслінны свет” (Мінск, 2001), “Чалавек” (Мінск, 2006), “Лексіка апрацоўкі льну” (Мінск, 2006) Т.Трухан, Ф.Клімчука, “Дыялектны слоўнік Косаўшчыны: [змяшчае лексіку насельнікаў паўночнай часткі Івацэвіцкага раёна” А.Зайкі (2011) інш. Мікраслоўнікі ў дыялектных зборніках.

Частотныя слоўнікі. “Частотны слоўнік беларускай мовы: мастацкая проза” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1976), “Частотны слоўнік беларускай мовы: публіцыстыка” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1979), “Частотны слоўнік беларускай мовы: вусная народная творчасць” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1982), “Частотны слоўнік беларускай мовы: гутарковая мова” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1989), “Частотны слоўнік беларускай мовы: паэзія” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1992), “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.С.Мажэйка (Мінск, 2006).

12.8. Тэрміналагічныя слоўнікі. “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Юрэвіча (Мінск, 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.Сцяцко, М.Гуліцкага, Л.Антанюк (Мінск, 1990), “Слоўнік акцэра і рэжысёра» А.Каляды (Мінск, 1995), “Тлумачальны слоўнік бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў” (Мінск, 2000), “Слоўнік тэрмінаў: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” Б.Лазукі (Мінск, 2001), “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” В.Рагойшы (Мінск, 2001), “Слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў” М.Лазарука, А.Ленсу (Мінск, 2003), “Слоўнік-мінімум па літаратуразнаўству” (Мінск, 2000) і “Паэтычны слоўнік” (Мінск, 2004) В.Рагойшы “Слоўнік студэнта-філолага па методыцы выкладання беларускай літаратуры” А.Лугоўскага (Мінск, 2006) і мн. інш.

12.9. Граматычныя слоўнікі. Словаўтваральныя слоўнікі. Марфемныя слоўнікі. Адваротныя слоўнікі. Арфаграфічныя слоўнікі. Комплексныя слоўнікі. Граматычныя слоўнікі. “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мінск, 2007) і “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мінск, 2008), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мінск, 2009).

Словаўтваральныя слоўнікі. “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2000), “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” М.Аўласевіча і Т.Якубовіч (Магілёў, 2002), “Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2006).

Марфемныя слоўнікі. “Марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча і Л.Шакуна (Мінск, 1989), “Марфемны слоўнік беларускай мовы” (Магілёў, 2003), “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, Л.Мормыш, Л.Шакуна (2005, 2006).

Адваротныя слоўнікі. “Адваротны слоўнік беларускай мовы Л.Вардамацкага, В.Несцяровіча (Мінск, 1994).

Арфаграфічныя слоўнікі. Арфаграфічныя слоўнікі беларускай мовы М.Лобана і М.Судніка (6-е выд., Мінск, 1990), А.М.Булькі (Мінск, 2000), І.Капылова, Т.Маракулінай, С.Рапацэвіча (Мінск, 2008), А.Баршчэўскай

(Мінск, 2005) і інш. Спецыфіка слоўнікаў “Пішам без памылак: разам, асобна, праз дэфіс” М.Прыгодзіча (Мінск, 2002) і “Літара вялікая або малая: слоўнік-даведнік” В.Уласевіч, С.Рапацэвіча, І.Капылова (Мінск, 2003), “Слоўнік цяжкасцей беларускай арфаграфіі” І.А.Мардусевіч (2009), “Слоўнік сучаснай беларускай мовы” У.М.Завальнюка, М.Р.Прыгодзіча, В. К. Раманцэвіч (2009, 2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” І.Л.Капылова, Т.М.Маракулінай (2009, 2010), “Беларускі арфаграфічны слоўнік для школьнікаў” І.У.Кандрацэня, Л.П.Кунцэвіч; пад рэд. А.А.Лукашанца (2009, 2010, 2011, 2012), “Слоўнік арфаграфічных новаўвядзенняў беларускай мовы” Т.М.Маракулінай, І.Л.Капылова (2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы” А.Л.Баршчэўскай, Л. П.Баршчэўскага (2010).

Комплексныя слоўнікі. “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, арфаэпія, акцэнтацыя, словазмяненне” (Мінск, 1987), “Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1986, 2005), “Кароткі слоўнік беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне” Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1994), “Слоўнік беларускай мовы: цяжкасці правапісу, вымаўлення, акцэнтацыі, словазмянення” Л.Ламекі і У.Ламекі (Мінск, 2000), “Слоўнік тыпу INSITU беларускай мовы” (Мінск, 2003), “Слоўнік лексічных формаў: сінонімы, амонімы, антонімы, паронімы, амографы, амафоны” Я.Хвалея, У.Шарпілы (Мінск, 2004), “Слоўнік цяжкасцяў беларускай мовы” Б.Плотнікава, В.Трайкоўскай (Мінск, 2004), “Слоўнік беларускай мовы: амафоны, амаформы, амографы, амонімы, антонімы, паронімы, сінонімы” А.Баршчэўскай і Р.Шастак (Мінск, 2006), “Комплексны лексічны слоўнік беларускай мовы: сінонімы, антонімы, амонімы, паронімы” Л.Гамезы (Мінск, 2008), “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, націск, словазмяненне, стылістычныя паметы” В.М.Сіўковіч (2012), “Вялікі слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, акцэнтацыя, парадыгматыка” Ф.А.Піскунова (2012), “Слоўнік беларускай мовы: [каля 150 000 слоў]” пад рэд. А.А.Лукашанца і В.П.Русак (2012) і інш.

12.10. Электронныя слоўнікі. “Belazar” (<http://www.belazar.belinter.net/>), “Англійска-беларуска-польска-руська-украінскі тлумачальны слоўнік” (<http://www.vesna.sammit.kiev.ua>), “Слоўнік беларускай мовы” (<http://www.hipermart.net>), “Эсперанта-беларускі, беларуска-эсперанта слоўнік” (<http://www.esperanto.pisem.net>), “ArfaBel: Беларускі арфаграфічны слоўнік” (<http://www.arfabel.f2s.com>), “LanguageGuide” (<http://www.bas-net.by/belarus/language/body.html>) і інш.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Самастойная праца	Літаратура	Формы кантролю
		Лекцыі	Практычныя заняткі	КСР				
				Лекц.	Практ.гч.			
1	БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ	18	18	2	2	40		
1.1	Уводзіны	1				2*		
1.1.1	Уводзіны. 1. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі. 2. Змест паняцця “беларуская лексікаграфія”. Крыніцы вывучэння беларускай лексікаграфіі. 3. Сістэмная лексікаграфія. Паняцце інтэгральнасці лінгвістычнага апісання, паняцці лексікаграфічнага тыпу і лексікаграфічнага партрэту. 4. Структурагенныя, лінгвістычныя, кампільтыўныя, аналітычныя і канструктыўныя параметры. Закон свабоды параметраў.	1				2	1, 2, 1–4*	
1.2.	Тэрміналагічны апарат лексікаграфіі	2				4		
1.2.1	1. Мега-, макра- і мікраструктура слоўніка. 2. Рээстр, лема (вакабула, рээстравае слова, загалоўнае слова, чорнае слова), слоўнікавы артыкул, слоўнікавае гняздо, праблема філіяцыі (вылучэння значэнняў) у тлумачальных і перакладных слоўніках. Семантызацыя. Індэксацыя слова. Сістэмы памет у слоўніках.	2				4	1, 2	

* Не вывучаецца студэнтамі спецыяльнасці 1 – 02 03 03.

	3. Паняцце ўваходнай і выходнай мовы.							
1.3	Прапедэўтычны перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі				2	2		
1.3.1	1. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксце беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі). 2. Асноўныя прынцыпы гласіравання.			2		2	1, 2, 1-4*	
1.4	Развіцці слоўнікавы перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі	2				2		
1.4.1	1. Старажытныя лексікаграфічныя выданні. 2. Першы друкаваны ўсходнеславянскі слоўнік “Лексис, сиречь реченія, вькратыцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діалектъ истолькованы” Л.Зізанія. 3. “Лексиконъ славеноросскій и имень тлькование” П.Бярынды. 4. Пашырэнне на тэрыторыі Беларусі іншых славянскіх слоўнікаў. 5. Роля беларускіх слоўнікавых выданняў у працэсе станаўлення рускай і ўкраінскай лексікаграфіі. Праблема моўна-этнічнай прыналежнасці першых усходнеславянскіх слоўнікаў. 6. Стварэнне гістарычных слоўнікаў старабеларускай мовы І.Грыгаровіча, І.Навіцкага, М.Гарбачэўскага і інш. 7. Лексічныя даведнікі, слоўнікі-дадаткі да фальклорных і этнаграфічных зборнікаў, індэксы беларускіх слоў і іншыя службовыя лексікаграфічныя распрацоўкі ў другой палове 19 ст. 7. Лексікаграфічная дзейнасць І.Насовіча. 8. Зараджэнне беларускай анамастычнай лексікаграфіі.	2				2	1, 2, 1-4*	
1.5	Перыяд інтэнсіўнага развіцця лексікаграфіі	3				2		
1.5.1	1. Лексікаграфічная дзейнасць М.Гарэцкага і Г.Гарэцкага. 2. Структура і прызначэнне перакладнога сямімоўнага слоўніка “Sprachen-Worterbuch. Deutsch, Polnisch, Russisch, Weissruthenisch, Litowisch, Lettisch, Jidisch” (Лейпцыг, 1918). 3. Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. 4. Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў 1920-х гг. 5. Выданне беларускіх слоўнікаў па-за межамі БССР у 1920-я гг.	2				2	1, 2, 1-4*	
1.5.2	1. Дыялектаграфія 1920-х гг. 2. Станаўленне тэарэтычнай лексікаграфіі. Лексіка-граматычныя асаблівасці беларускіх слоўнікаў 1930-х гг.	1					1, 2, 1-4*	

1.6	Тыпалогія слоўнікаў беларускай мовы	2				4		
1.6.1	1. Асноўныя падыходы да стварэння тыпалогіі слоўнікаў 2. Актыўныя і пасіўныя слоўнікі. 3. Класіфікацыйныя схемы слоўнікаў: паводле суадносін левай і правай частак слоўніка; паводле спосабу размяшчэння загаловачнага слоўнікавага блока; паводле складу слоўнікавага блока; паводле характару адбору загаловачнага слоўнікавага блока; паводле аб'екта адлюстравання; паводле адлюстравання/неадлюстравання ў слоўніку дыяхранічных працэсаў; паводле мэты і прызначэння слоўніка і інш.	2				4	1, 2, 1-4*	
1.7	Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў	2				2*		
1.7.1	1. Паўната і характар лексікаграфічнай інфармацыі. 2. Класы інфармацыі ў слоўніках розных тыпаў. 3. Абавязковыя параметры сучасных лексікаграфічных выданняў. 4. Факультатывныя параметры. 5. Слоўнікавая дэфініцыя. Універсальныя тыпы слоўнікавых дэфініцый. 6. Парадыгматычны, сінтагматычны і дэрывацыйны параметры слова ў слоўніках.	2				2		
1.8	Практычныя задачы і тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі	2				2		
1.8.1	1. Даследаванне агульных праблем лексікаграфіі. 2. Даследаванне гісторыі лексікаграфіі. 3. Супастаўляльныя лексікаграфічныя даследаванні 4. Даследаванне камп'ютэрных і корпусных тэхналогій у лексікаграфіі 5. Комплексныя лексікаграфічныя даследаванні. 6. Сучасныя кірункі развіцця беларускай тэарэтычнай лексікаграфіі. 7. Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі ў лексікаграфіі. 8. Праблемы сучаснай лексікаграфіі.	2				2	1, 2, 1-4*	
1.9	Лексікаграфічны параметр: цэнтрабежная і цэнтраімклівая тэндэнцыі ў развіцці лексікаграфіі	1				2*		
1.9.1	1. Цэнтрабежная (аб'яднанне ўсіх лексікаграфічных параметраў у адным слоўніку) і цэнтраімклівая тэндэнцыі. 2. Лексікаграфічны параметр, закон свабоды параметраў. Вар'іраванне колькасці параметраў. 3. Тыпы лексікаграфічных параметраў. Структурагенныя параметры	1				2	1, 2, 1-4*	

	(акцэнталагічны, арфаграфічны, словазмяняльны, словаўтваральны, катэгарыяльны і інш.). Лінгвістычныя параметры. Абмежаванні закона свабоды параметраў. 4. Шляхі задання лексікаграфічных параметраў.							
1.10	Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа	1				2		
1.10.1	1. Прынцып інтэгральнасці слоўніка і граматыкі. 2. Лексікаграфічны партрэт як элемент слоўніка ў рамках інтэгральнага лінгвістычнага апісання. 3. Паняцце лексікаграфічнага тыпа. 4. Адрозненні паміж слоўнікамі лексікаграфічных партрэтаў і звычайнымі выданнямі.	1				2	1, 2, 1–4*	
1.11	Праблемы папяровай лексікаграфіі і магчымасці камп’ютарнай лексікаграфіі	2				2*		
1.11.1	1. Камп’ютарныя тэхналогіі складання і выкарыстання слоўнікаў. Праграмы падтрымкі лексікаграфічных работ (камп’ютарныя картатэкі, праграмы апрацоўкі тэкста, праграмы фармінавання артыкулаў у аўтаматычным рэжыме). 2. Аўтаматычныя слоўнікі розных тыпаў. Інтэрфейс аўтаматычных слоўнікаў, асаблівасці іх структуры. 3. Камп’ютарная лексікаграфія. Задачы складання электронных слоўнікаў. Поліфункцыянальныя камп’ютарныя слоўнікі. Магчымасці камп’ютарных слоўнікаў. 4. Праблемы і недахопы папяровых лексікаграфічных выданняў.	2				2	1, 2, 1–4*	
1.12	Сучасныя лінгвістычныя слоўнікі беларускай мовы і іх інфарматыўныя магчымасці		18			2	14	
1.12.1	1. Тлумачальныя слоўнікі. Ацэнкі ТСБМ ў перыядычным друку (публікацыі А.Наркевіча, П.Садоўскага, Г.Цыхуна, А.Вялюгіна, Я.Станкевіча, Д.Бугаёва, А.Жураўскага і інш.). 2. Слоўнікі іншамоўных слоў. Лексікаграфічная дзейнасць А.Булыкi. 3. Слоўнікі неалагізмаў.		2			2	1, 2, 1–4*	Рэйтынгавая работа № 1 (для спец.: 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская))
1.12.2	1. Перакладныя слоўнікі.		2			2	1, 2,	Фронтальнае

	2. Гісторыя стварэння і спецыфічныя асаблівасці “Русско-белорусского словаря” (1953) і “Беларуска-рускага слоўніка” (Масква, 1962; Мінск, 1988 – 1989).						1–4*	апытванне, падрыхтоўка рэфератаў
1.12.3	1. Слоўнікі сінонімаў. 2. Слоўнікі антонімаў. 3. Слоўнікі амонімаў. 4. Слоўнікі паронімаў. 5. Слоўнікі эпітэтаў.		2			2	1, 2, 1–4*	Рэйтынгавая работа № 2 (для спец.: 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская))
1.12.4	1. Этымалагічныя і гістарычныя слоўнікі. 2. Слоўнікі ўстарэлай лексікі. 3. Слоўнікі неалагізмаў. 4. Слоўнікі мовы пісьменнікаў.		2			2	1, 2, 1–4*	Вуснае апытванне, падрыхтоўка рэфератаў.
1.12.5	1. Фразеалагічныя слоўнікі. 2. Парэміялагічныя слоўнікі.		2			2	1, 2, 1–4*	Вуснае апытванне, падрыхтоўка рэфератаў.
1.12.6	1. Анамастычныя слоўнікі. 2. Беларускія антрапанімічныя слоўнікі. 3. Беларускія тапанімічныя слоўнікі.		2			2	1, 2, 1–4*	Вуснае апытванне, падрыхтоўка рэфератаў
1.12.7	1. Дыялектныя слоўнікі. 2. Частотныя слоўнікі.		2				1, 2, 1–4*	Рэйтынгавая работа № 3 (для спец.: 1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская))
1.12.8	1. Тэрміналагічныя слоўнікі. 2. Адваротныя слоўнікі.		2				1, 2, 1–4*	Вуснае апытванне, падрыхтоўка

								рэфератаў, тэрміналагічны дыктант.
1.12.9	1. Граматычныя слоўнікі. 2. Словаўтваральныя слоўнікі. 3. Марфемныя слоўнікі. 4. Арфаграфічныя слоўнікі. 4. Комплексныя слоўнікі.		2				1, 2, 1–4*	Вуснае апытванне, падрыхтоўка рэфератаў.
1.12.10	Электронныя слоўнікі. “Belazar” (http://www.belazar.belinter.net/), “Англіска-беларуска-польска-руска-украінскі тлумачальны слоўнік” (http://www.vesna.sammit.kiev.ua), “Слоўнік беларускай мовы” (http://www.hipermart.net), “Эсперанта-беларускі, беларуска-эсперанта слоўнік” (http://www.esperanto.pisem.net), “ArfaBel: Беларускі арфаграфічны слоўнік” (http://www.arfabel.f2s.com), “LanguageGuide” (http://www.bas-net.by/belarus/language/body.html) і інш.				2	2	1, 2, 1–4*	Праверка канспектаў
	Усяго ў 2 семестры	18	18	2	2	40		

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА**ЛІТАРАТУРА****Асноўная**

1. Беларуская лексікаграфія [Электронны рэсурс] : вучэб.-метад. комплекс / склад. Д. В. Дзятко [і інш.] // Рэпозіторый БДПУ. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/43613>. – Дата доступу: 30.05.2020.

2. Сучасная беларуская літаратурная мова [Электронны рэсурс] : вучэб. дапам. / Д. В. Дзятко [і інш.] ; пад рэд. Д. В. Дзятко // Репозиторий БГПУ. – Рэжым доступу: <https://elib.bspu.by/handle/doc/27507>. – Дата доступу: 30.05.2020.

Дадатковая (*)

1. Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск : Інтэрпрэссэрвіс : Кн. дом, 2003. – 672 с.

2. Сучасная беларуская літаратурная мова. Лексікалогія. Фанетыка. Арфаграфія : вучэб. дапам. / М. Ц. Кавалёва [і інш.]. – 3-е выд. – Мінск : Выш. шк., 1993. – 206 с.

3. Сучасная беларуская літаратурная мова : практ. заняткі : вучэб. дапам. / Н. В. Гаўрош [і інш.]. – 3-е выд., дапрац. і дап. – Мінск : Выш. шк., 1995. – 287 с.

4. Энцыклапедыя для школьнікаў і студэнтаў : у 12 т. / рэдкал.: У. У. Андрыевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2017. – Т. 7 : Беларуская мова. – 495 с.

**МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ
ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ
ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ ПА ВЫБАРЫ
“БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ”**

Для павышэння якасці прафесійнай падрыхтоўкі будучых настаўнікаў мэтазгодна на працягу ўсяго тэрміну навучання ў ВНУ прыцягваць кожнага студэнта да сістэматычнай самастойнай работы. Змест і формы самастойнай работы студэнтаў распрацоўваюцца супрацоўнікамі кафедры ў адпаведнасці з мэтамі і задачамі адукацыйнага стандарту.

Матэрыял, рэкамендаваны для самастойнага вывучэння, студэнты павінны атрымліваць ад выкладчыка з першых тыдняў семестра. Матэрыял для самастойнай працы, распрацаваны выкладчыкамі кафедры, можа ўключаць комплексы індывідуальных заданняў па пэўных тэмах, сістэму індывідуальных дамашніх кантрольных работ па тэмах і раздзелах дысцыпліны.

На самастойнае вывучэнне варта прапаноўваць асобныя тэмы лекцый або іх часткі па раней складзеным плане з указаннем асноўнай і дадатковай літаратуры па праблеме.

Эфектыўнасць самастойнай працы студэнтаў залежыць ад многіх фактараў. Тут і аптымальна выбраная форма працы, і дакладныя, канкрэтныя ўказанні і рэкамендацыі выкладчыка з наступнай аб'ектыўнай ацэнкай яе вынікаў і, самае важнае, сістэматычнасць і паслядоўнасць у правядзенні такой працы.

Самастойная работа студэнтаў прадугледжвае выкананне кантрольных прац, тэстаў, падрыхтоўку вусных паведамленняў і пісьмовых рэфератаў па вызначанай тэматыцы, знаёмства з навуковай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратурай, з тэрміналагічнымі слоўнікамі, пераклад, рэферыраванне і анатаванне прафесійна арыентаваных тэкстаў і інш.

ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ КІРУЕМАЙ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

Тэма “1.3.11. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксе беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі). 2.Асноўныя прынцыпы гласіравання”

Заданне

I узровень

Заканспектаваць з кнігі “Беларуская мова: энцыклапедыя” (Мінск, 1994) адзін энцыклапедычны артыкул пра вядомага беларускага даследчыка і яго навуковую спадчыну (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі і інш.).

II узровень

Падрыхтаваць даклад пра вядомага беларускага даследчыка і яго навуковую спадчыну (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі).

III узровень

Падрыхтаваць прэзентацыю “Вядомыя беларускія мовазнаўцы і іх навуковая спадчына” (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі).

Тэма “12.1.2. Асноўныя аспекты апісання сінтаксісу: структурны, камунікацыйны, функцыянальны, семантычны”

Заданне

I узровень

Са “Слоўніка лінгвістычных тэрмінаў” запісаць дэфініцыі тэрміналагічных спалучэнняў: структурны сінтаксіс, камунікацыйны сінтаксіс, функцыянальны сінтаксіс, семантычны сінтаксіс.

II узровень

Заканспектаваць з кнігі (Беларуская мова: энцыкл. / Беларус. Энцыкл.: Пад рэд. А. Я. Міхневіча; Рэдкал. Б. І. Сачанка (гал. рэд.) і інш. – Мінск : БелЭн, 1994. – 655 с.) з артыкула “Слоўнік” інфармацыйны матэрыял пра тыпы слоўнікаў.

III узровень

Карыстаючыся навуковым даведнікам Д. В. Дзятко, С. У. Шахоўскай “Беларускае мовазнаўства : дысертацыі па беларускай мове, абароненыя ў

Рэспубліцы Беларусь (1990–2011)» (Мінск, 2011), скласці бібліяграфічны спіс сучасных навуковых даследаванняў у галіне лексікаграфіі.

ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Самастойная работа студэнтаў праводзіцца ў аб'ёме, прадугледжаным вучэбным планам.

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Колькасць гадзін на СРС	Заданне	Форма выканання
1.1	Уводзіны. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі.	2*	Падрыхтаваць канспект па тэме “Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка”	Канспект
1.2.	Тэрміналагічны апарат лексікаграфіі	4	Падрыхтаваць прэзентацыю “Монаскапальныя і біскапальныя слоўнікі. Рэцэптыўныя і прадуктыўныя слоўнікі. Монадырэкцыйныя і бідырэкцыйныя слоўнікі”	Прэзентацыя
1.3	Прапедэўтычны перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі	2	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117295	Заданне ў СДН “Moodle”
1.4	Развіцці слоўнікавы перыяд у развіцці беларускай лексікаграфіі	2	Падрыхтаваць прэзентацыю	Прэзентацыя
1.5	Перыяд інтэнсіўнага развіцця лексікаграфіі	2	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117123	Заданне ў СДН “Moodle”
1.6	Тыпалогія слоўнікаў беларускай мовы	4	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117125	Заданне ў СДН “Moodle”
1.7	Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў	2*	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117133	Заданне ў СДН “Moodle”
1.8	Практычныя задачы і	2	Выканаць заданне з	Заданне ў

	тэарэтычныя праблемы сучаснай беларускай лексікаграфіі		ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117151	СДН “Moodle”
1.9	Лексікаграфічны параметр: цэнтрабежная і цэнтраімклівая тэндэнцыі ў развіцці лексікаграфіі	2*	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117341	Заданне ў СДН “Moodle”
1.10	Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа	2	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117371	Заданне ў СДН “Moodle”
1.11	Праблемы папяровай і лексікаграфіі і магчымасці камп’ютарнай лексікаграфіі	2*	Выканаць заданне з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/assign/view.php?id=117373	Заданне ў СДН “Moodle”
1.12	Сучасныя лінгвістычныя слоўнікі беларускай мовы і іх інфарматыўныя магчымасці	14	Выканаць комплекс тэстаў з ІЭВМ “Беларуская лексікаграфія”: https://bspu.by/moodle/mod/quiz/view.php?id=118133	Тэсты ў СДН “Moodle”

РЭЙТЫНГАВАЯ РАБОТА № 1**Тэрміналагічны дыктант**

Дайце азначэнне наступным тэрмінам.

1. Лексікаграфія, слоўнік, мегаструктура, макраструктура, мікраструктура, зона намінацыі, зона граматычных памет, зона семантызацыі, зона ілюстрацый, зона пашпартызацыі.

2. Ахарактарызуйце асноўныя метады даследавання ў лексікаграфіі.

РЭЙТЫНГАВАЯ РАБОТА № 2

Падрыхтуйце рэферат і прэзентацыю пра аднаго з беларускіх лексікографіаў (на выбар студэнта)

Ф.Скарына,
В.Цяпінскі,
С.Будны,
І.Фёдараў,
М.Сматрыцкі,
П.Бярында,
К.Калайдовіч,
Ф.Шымкевіч,
Я.Чачот,
С.Мікуцкі,
Е.Раманаў, П.Шэйн,
І.Грыгаровіч,
І.Навіцкі,
М.Гарбачэўскі,
М.Барсаў,
М.Гарэцкі,
М.Байкоў,
М.Шатэрнік,
А.Александровіч,
А.Лукашанец,
В.Лемцюгова,
М.Булахаў,
А.Баханькоў,
І.Гайдукевіч,
П.Шуба,
Я.Станкевіч,
Н.Гаўрош,
І.Лепешаў,
Ф.Янкоўскі.

РЭЙТЫНГАВАЯ РАБОТА № 3

Выканайце тэст з ВМК на дысцыпліне:

<https://bspu.by/moodle/mod/quiz/view.php?id=118133>

АПСАННЕ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атрымання аб'ектыўнай інфармацыі аб ўзроўні паспяховасці студэнтаў мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю ўжываецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Дыягностыка кампетэнцый па дысцыпліне можа мець розныя формы.

Вусны кантроль: фронтальнае, індывідуальнае, ушчыльненае (камбінаванае) апытванне на лекцыях і практычных занятках, вусныя паведамленні, вусны залік.

Пісьмовы кантроль: тэрміналагічныя дыктанты, пераклад тэкстаў па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую, рознаўзроўневыя кантрольныя заданні, у тым ліку не менш як дзве кантрольныя работы, пісьмовыя работы па аўдыторных (дамашніх) практыкаваннях, рэфераты, пісьмовы залік.

Тэставы кантроль: падбор кароткіх адказаў у адпаведнасці з заданнямі.

КРЫТЭРЫ І ПАКАЗЧЫКІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ НА ЭКЗАМЕНЕ

Адзнака	Крытэрыі
10	Студэнт свабодна валодае вучэбным матэрыялам і паказвае яго поўнае разуменне; выяўляе самы высокі ўзровень усвядомленасці вывучанага, абгрунтавана выкладае свае думкі, выкарыстоўваючы звесткі з дадатковай літаратуры, робіць самастойныя вывады і заключэнні, падмацоўвае свой адказ уласнымі ілюстрацыямі-даказамі. Аналіз моўных фактаў выкананы без памылак, што сведчыць пра ўменне прымяняць тэарэтычныя веды для вырашэння практычных задач навучання. Перадае матэрыял паслядоўна, захоўваючы нормы літаратуранай мовы; праяўляе адказнасць, пазнавальную актыўнасць і крэатыўнасць. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
9	Студэнт свабодна валодае вучэбным матэрыялам, дае поўнае азначэнне лінгвістычным паняццям, выяўляе высокі ўзровень усвядомленасці вывучанага і ўменне аргументавана выкладаць яго, падмацоўвае свой адказ яркімі ілюстрацыямі-даказамі (як з дапаможнікаў, так і самастойна падобранымі). Аналіз моўных фактаў выкананы без памылак, што сведчыць пра ўменне прымяняць тэарэтычныя веды для вырашэння практычных задач навучання. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
8	Студэнт у дастаткова поўным аб'ёме валодае вучэбным матэрыялам, самастойна абгрунтоўвае свой адказ і прыводзіць ілюстрацыі- доказы, узятыя з дапаможнікаў ці лекцый. Пры выкананні аналізу моўных фактаў дапускае асобныя недакладнасці, якія сам жа выпраўляе. Матэрыял выкладае паслядоўна, з захаваннем літаратурных нормаў; не дапускае фактычных памылак. Маўленне адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
7	Студэнт у дастаткова поўным аб'ёме перадае вучэбны матэрыял з асобнымі недакладнасцямі, якія выпраўляе пасля дадатковых пытанняў; можа абгрунтаваць свой адказ, прывесці ілюстрацыі- доказы; матэрыял выкладае паслядоўна з нязначнымі адхіленнямі ад літаратурнай нормы. Аналіз моўных фактаў выкананы з некаторымі памылкамі, якія выпраўляюцца самастойна. Маўленне ў асноўным адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
6	Студэнт перадае вучэбны матэрыял з нязначнымі памылкамі, але выпраўляе іх з дапамогай выкладчыка; тэарэтычныя звесткі падмацоўвае ілюстрацыямі, але без дастаткова глыбокага і доказнага іх абгрунтавання; дапускае недакладнасці ў паслядоўнасці выкладу матэрыялу і яго моўным афармленні. Аналіз моўных фактаў выкананы з нязначнымі памылкамі, якія выпраўляюцца самастойна. Маўленне ў асноўным адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
5	Студэнт ў асноўным ведае і разумее галоўныя палажэнні тэмы, але дапускае памылкі ў азначэнні паняццяў і фармулёўцы правіл, якія можа выправіць з дапамогай выкладчыка; выкладае матэрыял непаслядоўна; дапускае памылкі ў моўным афармленні. Аналіз моўных фактаў

	выкананы з памылкамі, якія выпраўляюцца з дапамогай выкладчыка. Маўленне недастаткова лагічнае і выразнае.
4	Студэнт няпоўна выкладае праграмны вучэбны матэрыял, дапускае асобныя памылкі ў азначэнні паняццяў і фармулёўцы правіл, не ўмее абгрунтаваць свае разважанні, адчувае цяжкасці пры падборы ілюстрацый; парушае паслядоўнасць выкладу матэрыялу, дапускае памылкі ў моўным афармленні адказу. Моўны аналіз выкананы з памылкамі, якія выпраўляюцца з дапамогай выкладчыка. Маўленне недастаткова лагічнае і выразнае.
3	Студэнт ўзнаўляе нязначную частку вучэбнага матэрыялу, дапускае істотныя памылкі, якія выпраўляе з дапамогай выкладчыка. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы з грубымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
2	Студэнт называе асобныя моўныя факты з вучэбнага матэрыялу, дапускае істотныя памылкі, якія выпраўляе з дапамогай выкладчыка. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы са значнымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.
1	Студэнт не валодае нават асобнымі фактамі з вучэбнага матэрыялу, не ўсведамляючы іх месца ў агульнай моўнай сістэме. Аналіз моўных фактаў не выкананы або выкананы са значнымі памылкамі. Маўленне не адпавядае патрабаванням лагічнасці, дакладнасці, правільнасці, выразнасці.

ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНУ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ”

(1 – 02 03 03 Беларуская мова і літаратура.

Замежная мова (англійская))

1. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі. Функцыі тэарэтычнай і прыкладной лексікаграфіі.
2. Змест паняцця “беларуская лексікаграфія”. Крыніцы вывучэння беларускай лексікаграфіі. Бібліяграфіі і агляды прац па беларускай лексікаграфіі.
3. Сістэмная лексікаграфія. Паняцце інтэгральнасці лінгвістычнага апісання, паняцці лексікаграфічнага тыпу і лексікаграфічнага партрэту.
4. Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка. Праблема стварэння ўніверсальнага слоўніка.
5. Лексікаграфічная параметрызацыя мовы. Структурагенныя, лінгвістычныя, кампілятыўныя, аналітычныя і канструктыўныя параметры. Закон свабоды параметраў.
6. Паняцце ўваходнай і выходнай мовы. Монаскапальныя і біскапальныя слоўнікі. Рэцэптыўныя і прадуктыўныя слоўнікі. Монадырэкцыйныя і бідырэкцыйныя слоўнікі.
7. Мега-, макра- і мікраструктура слоўніка. Рэстр, лема (вакабула, рээстравае слова, загалоўнае слова, чорнае слова), слоўнікавы артыкул, слоўнікавае гняздо, праблема філіяцыі (вылучэння значэнняў) у тлумачальных і перакладных слоўніках.
8. Семантызацыя. Індэксацыя слова. Сістэмы памет у слоўніках.
9. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксце беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі). Асноўныя прынцыпы гласіравання.
10. Старажытныя лексікаграфічныя выданні. Рукапісныя слоўнік С.Буднага “Лексікон” (паміж 1560 – 1593). Ананімны “Лексисъ съ толкованіемъ словенскихъ словъ просто” (др. палова 16 ст.). Перакладны слоўнік-дадатак да супраслеўскага “Ізмарагда” І.Праскуры.
11. Першы друкаваны ўсходнеславянскі слоўнік “Лексис, сирѣчь реченія, вѣкратѣцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діалектъ истолькованы” Л.Зізанія (Тустаноўскага) (Вільня, 1596).
12. “Лексиконъ славенороскій и именъ тлькование” П.Бярынды (Кіеў, 1627; Куцейна, 1658). Роля слоўніка П.Бярынды ў станаўленні прынцыпаў фарміравання мікраструктуры лексікаграфічных выданняў.
13. Роля беларускіх слоўнікавых выданняў у працэсе станаўлення рускай і ўкраінскай лексікаграфіі. Праблема моўна-этнічнай прыналежнасці першых усходнеславянскіх слоўнікаў.
14. Стварэнне гістарычных слоўнікаў старабеларускай мовы І.Грыгаровіча, І.Навіцкага, М.Гарбачэўскага і інш.
15. Першыя захады па збіранні лексікі дыялектнай мовы і першыя спробы яе лексікаграфічнай апрацоўкі. Дзейнасць Віленскага і Маскоўскага

ўніверсітэтаў, Расійскай Акадэміі навук. Традыцыі нацыянальнай лексікаграфіі ў дыялектных слоўніках К.Калайдовіча, Ф.Шымкевіча, Я.Чачота, С.Мікуцкага, Е.Раманава, П.Шэйна і інш.

16. Лексікаграфічная дзейнасць І.Насовіча. Прынцыпы ўкладання “Словаря белорусскаго наречия” (С.-Пецярубурґ, 1870), роля слоўніка ў станаўленні нормаў новай беларускай мовы.

17. Лексічныя даведнікі, слоўнікі-дадаткі да фальклорных і этнаграфічных зборнікаў, індэксы беларускіх слоў і іншыя службовыя лексікаграфічныя распрацоўкі ў другой палове 19 ст.

18. Зараджэнне беларускай анамастычнай лексікаграфіі. “Географический словарь русской земли” М.Барсава (Вільня, 1865), “Этимология мѣстныхъ названій Витебской губерніи” Ю.Трусмана (Рэвель, 1897).

19. Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў 1920-х гг.

20. Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Стварэнне Навукова-тэрміналагічнай камісіі і асноўныя прынцыпы яе дзейнасці.

21. Станаўленне тэарэтычнай лексікаграфіі. Лексіка-граматычныя асаблівасці беларускіх слоўнікаў 1930-х гг.

22. Асноўныя падыходы да стварэння тыпалогіі слоўнікаў (В.Беркаў, У.Гак, У.Дубічынскі, В.Маркоўкін, В.Шчэрбін, Л.Шчэрба і інш.). Актыўныя і пасіўныя слоўнікі.

23. Класіфікацыйныя схемы слоўнікаў: паводле суадносін левай і правай частак слоўніка; паводле спосабу размяшчэння загаловачнага слоўнікавага блока; паводле складу слоўнікавага блока; паводле характару адбору загаловачнага слоўнікавага блока; паводле аб’екта адлюстравання; паводле адлюстравання/неадлюстравання ў слоўніку дыяхранічных працэсаў; паводле мэты і прызначэння слоўніка і інш.

24. Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў.

25. Лексікаграфічны параметр, закон свабоды параметраў. Тыпы лексікаграфічных параметраў. Структурагенныя параметры. Лінгвістычныя параметры. Абмежаванні закона свабоды параметраў. Шляхі задання лексікаграфічных параметраў.

26. Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа. Адрозненні паміж слоўнікамі лексікаграфічных партрэтаў і звычайнымі выданнямі.

27. Сучасныя кірункі развіцця беларускай тэарэтычнай лексікаграфіі.

28. Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі ў лексікаграфіі. Праблемы сучаснай лексікаграфіі.

29. Камп’ютарная лексікаграфія. Задачы складання электронных слоўнікаў. Поліфункцыянальныя камп’ютарныя слоўнікі. Магчымасці камп’ютарных слоўнікаў. Праблемы і недахопы папяровых лексікаграфічных выданняў.

30. Камп'ютарныя тэхналогіі складання і выкарыстання слоўнікаў. Праграмы падтрымкі лексікаграфічных работ (камп'ютарныя картатэкі, праграмы апрацоўкі тэкста, праграмы фарміравання артыкулаў у аўтаматычным рэжыме). Аўтаматычныя слоўнікі розных тыпаў.Інтэрфейс аўтаматычных слоўнікаў, асаблівасці іх структуры.

31. Тлумачальныя слоўнікі. “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” ў 5 тамах (Мінск, 1977 – 1984). Ацэнкі слоўніка ў перыядычным друку (публікацыі А.Наркевіча, П.Садоўскага, Г.Цыхуна, А.Вялюгіна, Я.Станкевіча, Д.Бугаёва, А.Жураўскага і інш.). “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” А.Баханькова, І.Гайдукевіча, П.Шубы (7-е выд., 2002), “Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы” (Мінск, 2005), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” (склад. А.Абрамовіч, Б.Рэмез) (Мінск, 2003), “Школьны тлумачальны слоўнік” В.Верціхоўскай, М.Верціхоўскай (Мінск, 2006), “Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)” І.Шкрабы (Мінск, 2008) і інш.

32. Слоўнікі іншамоўных слоў. Лексікаграфічная дзейнасць А.Булькі. Выданні “Даўнія запазычанні беларускай мовы” (Мінск, 1972), “Слоўнік іншамоўных слоў” (1993), “Слоўнік іншамоўных слоў” у 2 тамах (1999), “Слоўнік іншамоўных слоў: актуальная лексіка” (Мінск, 2005) і інш.

33. Перакладныя слоўнікі. “Беларуска-рускі слоўнік” у 3 т. (Мінск, 3-е выд. 2003), “Беларуска-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік” Я.Станкевіча (Нью-Йорк, 1989), беларуска-рускія слоўнікі У.Куліковіча (Мінск, 2004), Л.Сямешкі, Г.Басавай, В.Ляшук, Г.Чахоўскага (Мінск, 2004), А.Булькі (Мінск, 5-е выд. 2004), С.Грабчыкава (Мінск, 2002) і інш. “Падручны польска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.Абрэмбскай-Яблонскай і М.Бірылы (Варшава, 1962), “Украінска-беларускі слоўнік” В.Лемцюговай (Мінск, 1980), “Нямецка-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1988, 2003), “Французска-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1992), “Польска-беларускі слоўнік” Я.Волкавай і В.Авілавай (Мінск, 2004, 2005), “Ангельска-беларускі слоўнік” В.Пашкевіч (Мінск, 2006), “Нямецка-беларускі слоўнік” М.Кур’янкi (Мінск, 2006). “Англійска-беларускі-рускі слоўнік” (Мінск, 2004), “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.Баршчэўскага (Мінск, 2008).

34. Слоўнікі сінонімаў. “Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў” М.Клышкі (Мінск, 1993, 2005), “Слоўнік сінонімаў беларускай мовы” С.Шведава (Мінск, 2004).

35. Слоўнікі антонімаў. “Слоўнік антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.Лазоўскага (Мінск, 1994).

36. Слоўнікі амонімаў. “Слоўнік амонімаў беларускай мовы” В.Старычонка (Мінск, 1991).

37. Слоўнікі паронімаў. “Слоўнік паронімаў беларускай мовы” С.Грабчыкава (Мінск, 1994), “Беларускія аднакарэнныя і сугучныя словы з

рускімі адпаведнікамі: слоўнік-даведнік” М.Смаршчок, Э.Барысаглебскай (Мінск, 2002).

38. Слоўнікі эпітэтаў. “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” М.Пазнякоў (Мінск, 1988), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” Н.Гаўрош (Мінск, 1991, 1998), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” у 2 т. М.Пазнякова (2012).

39. Этымалагічныя слоўнікі. “Этымалагічны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1978 – 2008), “The Vocabulary of the Byelorussian Literary Language in the Nineteenth Century” (Лондан, 1973) А.Мак-Міліна.

40. Гістарычныя слоўнікі. “Гістарычны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1982 – 2008), “Старабеларускі лексікон” М.Прыгодзіча, Г.Цівановай. (Мінск, 1997), “Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы” І.Будзько (Баранавічы, 2003), “Падручны слоўнік старабеларускай літаратурнай мовы” (Віцебск, 2004).

41. Слоўнікі ўстарэлай лексікі. “Слоўнік устарэлых слоў беларускай мовы” А.Макарэвіча (Брэст, 2005), “Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў” С.Струкавай (Мінск, 2007) і інш.

42. Слоўнікі неалагізмаў. “Слоўнік новых слоў беларускай мовы” В.І.Уласевіч, Н.М.Даўгулевіч (Мінск, 2010), “Слоўнік новай і актуальнай лексікі” К.Д.Шчаснай (2012).

43. Слоўнікі мовы пісьменнікаў. “Слоўнік мовы Скарыны” У.Анічэнкі ў 3 т. (Мінск, 1977 – 1994), “Слоўнік мовы Янкі Купалы” ў 8 тамах (Мінск, 1997 – 2002), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мінск, 1990), “Фразеалагічны слоўнік мовы Якуба Коласа” (Мінск, 1993), “Тлумачальны слоўнік адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.Арашонкавай і Н.Чабатар (Мінск, 2003), “Слоўнік параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” (Гомель, 2004) і “Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы” В.Ляшчынскай і З.Шведавай (Гомель, 2007).

44. “Слоўнік мовы «Нашай Нівы»” ў 5 т. (Мінск, 2003 – 2008).

45. Фразеалагічныя слоўнікі. “Фразеалагічны слоўнік для сярэдняй школы” Н.Гаўрош, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага (1973), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Санько (Мінск, 1991), “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” у 2 т. І.Лепешава (1993) і “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” ў 2 т. І.Лепешава (Мінск, 2008), “Беларуская фразеалогія” Ф.Янкоўскага (1968), “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага (1972), слоўнікі “І коціцца і валіцца” (1972), “І сячэ і паліць” (1974), “Слова за слова” (1977) Г.Юрчанкі, “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” у 2 частках І.Лепешава (1981 – 1993, 2004), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А.Аксамітава, М.Чурак (Варшава, 2000), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.Даніловіча (Гродна, 2000) і мн. інш.

46. Парэміялагічныя слоўнікі. “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Гомель, 1956) П.Ахрыменкі і М.Буцько, “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1957) Ф.Янкоўскага, “Беларускія прыказкі, прымаўкі і загадкі” (Мінск, 1958) Я.Рапановіча, “Крылатыя словы і афарызмы. 3 беларускіх літаратурных крыніц” (Мінск, 1960) Ф.Янкоўскага, “Слова міма

не ляціць” (Мінск, 1985) В.Ліцвінкі і Л.Царанкова, “Беларуская народная творчасць. Прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1976), “Proverbiaetdicta: шасцімоўны слоўнік прыказак, прымавак і крылатых слоў” (Мінск, 1993), “Крынічнае слова. Беларускія прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1987) І.Шкрабы і Р.Шкрабы, “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў” С.Івановай і Я.Іванова (Мінск, 1997), “Прыказкі і прымаўкі: тлумачальны слоўнік беларускіх прыказак і прымавак з архіваў, кафедральных збораў, рэдкіх выданняў XIX і XX стст.” А.Аксамітава (Мінск, 2000), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Лепешава і М.Якалцэвіч (Мінск, 2002, 2006), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік. Deutsch-Belarussisches paremiologisches wörterbuch” Я.Іванова, Н.Раманавай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Іванова і С.Івановай (Магілёў, 2007), “Слоўнік пра камічнае” В.І.Рагаўцова (2010), “Тлумачальны слоўнік прыказак” І.Я.Лепешава, М.А.Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Кароткі фразеалагічны слоўнік вучня” Р.П.Ільной (2011), “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В.Валодзінай, Л.М.Салавей (2011) і інш.

47. Беларускія антрапанімічныя слоўнікі. “Слоўнік асабовых імён” М.Судніка (Мінск, 1965, 2005), “Беларуская антрапанімія” М.Бірылы (Мінск, 1966 – 1982), “Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV - XVIII ст.)” А.Усціновіч (1975). “Слоўнік асабовых імёнаў” У.Сарокі (Мінск, 2000).

48. Беларускія тапанімічныя слоўнікі. “Краткий топонимический словарь Белоруссии” В.Жучкевіча (Мінск, 1974), “Слоўнік назваў населеных пунктаў” Я.Рапановіча (Мінск, 1977 – 1986), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.Рагаўцова, С.Кечык (Магілёў, 2000), “Айканімія Гомельшчыны” Н.Багамольнікавай, А.Станкевіч (Гомель, 2003), “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь: нарматыўны даведнік” (Мінск, 2003 – 2007), “Слоўнік мікратапонімаў Магілёўшчыны” (Магілёў, 2004), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны. Ч. 1. Мікратапонімы” (Гродна, 2005), “Слоўнік адтапаніменных дэрыватаў Віцебшчыны” У.Генкіна (Віцебск, 2005), “Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў” І.Яшкіна (Мінск, 2005), “Микротопонимия Мозырского Полесья” А.Івановай (Мозырь, 2007), “Слоўнік беларускіх імёнаў” І.Я.Яшкіна (Мінск, 2009), “Историческая антропонимия Гомеля и окрестностей” А.Ф.Рогалева (Гомель, 2009), “Як у нас клічуць?: беларускія імёны” С.Барыса (Мінск, 2010), “Слоўнік асабовых уласных імён” А.К.Усціновіч (Мінск, 2011).

49. Дыялектныя слоўнікі. Дыялектныя слоўнікі Ф.Янкоўскага (Мінск, вып. 1, 1959; вып. 2, 1960; вып. 3, 1970), Г.Юрчанкі (Мінск, 1966), П.Сцяцко (Мінск, 1970), “Краjoвyсloўнiк ɫahojŝcyнy А.Варлыгі (Нью-Йорк, 1970), “Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 тамах (Мінск, 1979 – 1986), “Тураўскі слоўнік” у 5 тамах (Мінск, 1982 – 1987) А.Крывіцкага, Г.Цыхуна, І.Яшкіна, “Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны” Т.Янковай (Мінск, 1982), “Дыялектны слоўнік Брэстчыны” (Мінск, 1989), “Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі” (Мінск, 1990), “Альпенскі дыялектны слоўнік” І.Ляшкевіча (Брэст, 2004), “Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны” П.Сцяцко (Гродна, 2005). Тэматычныя дыялектныя слоўнікі

“Жывёльны свет” (Мінск, 1999), “Раслінны свет” (Мінск, 2001), “Чалавек” (Мінск, 2006), “Лексіка апрацоўкі льну” (Мінск, 2006) Т.Трухан, Ф.Клімчука, “Дыялектны слоўнік Косаўшчыны: [змяшчае лексіку насельнікаў паўночнай часткі Івацэвіцкага раёна” А.Зайкі (2011) інш. Мікраслоўнікі ў дыялектных зборніках.

50. Частотныя слоўнікі. “Частотны слоўнік беларускай мовы: мастацкая проза” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1976), “Частотны слоўнік беларускай мовы: публіцыстыка” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1979), “Частотны слоўнік беларускай мовы: вусная народная творчасць” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1982), “Частотны слоўнік беларускай мовы: гутарковая мова” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1989), “Частотны слоўнік беларускай мовы: паэзія” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1992), “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.С.Мажэйка (Мінск, 2006).

51. Тэрміналагічныя слоўнікі. “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Юрэвіча (Мінск, 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.Сцяцко, М.Гуліцкага, Л.Антанюк (Мінск, 1990), “Слоўнік акцэра і рэжысёра» А.Каляды (Мінск, 1995), “Тлумачальны слоўнік бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў” (Мінск, 2000), “Слоўнік тэрмінаў: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” Б.Лазукі (Мінск, 2001), “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” В.Рагойшы (Мінск, 2001), “Слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў” М.Лазарука, А.Ленсу (Мінск, 2003), “Слоўнік-мінімум па літаратуразнаўству” (Мінск, 2000) і “Паэтычны слоўнік” (Мінск, 2004) В.Рагойшы “Слоўнік студэнта-філолага па методыцы выкладання беларускай літаратуры” А.Лугоўскага (Мінск, 2006) і мн. інш.

52. Граматычныя слоўнікі. “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мінск, 2007) і “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мінск, 2008), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мінск, 2009).

53. Словаўтваральныя слоўнікі. “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2000), “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” М.Аўласевіча і Т.Якубовіч (Магілёў, 2002), “Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2006).

54. Марфемныя слоўнікі. “Марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча і Л.Шакуна (Мінск, 1989), “Марфемны слоўнік беларускай мовы” (Магілёў, 2003), “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, Л.Мормыш, Л.Шакуна (2005, 2006).

55. Адваротныя слоўнікі. “Адваротны слоўнік беларускай мовы Л.Вардамацкага, В.Несцяровіча (Мінск, 1994).

56. Арфаграфічныя слоўнікі. Арфаграфічныя слоўнікі беларускай мовы М.Лобана і М.Судніка (6-е выд., Мінск, 1990), А.М.Булькі (Мінск, 2000), І.Капылова, Т.Маракулінай, С.Рапацэвіча (Мінск, 2008), А.Баршчэўскай (Мінск, 2005) і інш. Спецыфіка слоўнікаў “Пішам без памылак: разам, асобна, праз дэфіс” М.Прыгодзіча (Мінск, 2002) і “Літара вялікая або малая: слоўнік-даведнік” В.Уласевіч, С.Рапацэвіча, І.Капылова (Мінск, 2003), “Слоўнік цяжкасцей беларускай арфаграфіі” І.А.Мардусевіч (2009), “Слоўнік сучаснай

беларускай мовы” У.М.Завальнюка, М.Р.Прыгодзіча, В. К. Раманцэвіч (2009, 2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” І.Л.Капылова, Т.М.Маракулінай (2009, 2010), “Беларускі арфаграфічны слоўнік для школьнікаў” І.У.Кандрацэня, Л.П.Кунцэвіч; пад рэд. А.А.Лукашанца (2009, 2010, 2011, 2012), “Слоўнік арфаграфічных новаўвядзенняў беларускай мовы” Т.М.Маракулінай, І.Л.Капылова (2010), “Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы” А.Л.Баршчэўскай, Л. П.Баршчэўскага (2010).

57. Комплексныя слоўнікі. “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, арфаэпія, акцэнтацыя, словазмяненне” (Мінск, 1987), “Слоўнік цяжкасцей беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1986, 2005), “Кароткі слоўнік беларускай мовы: правапіс, вымаўленне, націск, словазмяненне, словаўжыванне” Г.Арашонкавай, В.Лемцюговай (Мінск, 1994), “Слоўнік беларускай мовы: цяжкасці правапісу, вымаўлення, акцэнтацыі, словазмянення” Л.Ламекі і У.Ламекі (Мінск, 2000), “Слоўнік тыпу INSITU беларускай мовы” (Мінск, 2003), “Слоўнік лексічных формаў: сінонімы, амонімы, антонімы, паронімы, амографы, амафоны” Я.Хвалея, У.Шарпілы (Мінск, 2004), “Слоўнік цяжкасцяў беларускай мовы” Б.Плотнікава, В.Трайкоўскай (Мінск, 2004), “Слоўнік беларускай мовы: амафоны, амаформы, амографы, амонімы, антонімы, паронімы, сінонімы” А.Баршчэўскай і Р.Шастак (Мінск, 2006), “Комплексны лексічны слоўнік беларускай мовы: сінонімы, антонімы, амонімы, паронімы” Л.Гамезы (Мінск, 2008), “Слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, націск, словазмяненне, стылістычныя паметы” В.М.Сіўковіч (2012), “Вялікі слоўнік беларускай мовы: арфаграфія, акцэнтацыя, парадыгматыка” Ф.А.Піскунова (2012), “Слоўнік беларускай мовы: [каля 150 000 слоў]” пад рэд. А.А.Лукашанца і В.П.Русак (2012) і інш.

58. Электронныя слоўнікі. “Belazar” (<http://www.belazar.belinter.net/>), “Англійска-беларуска-польска-руска-украінскі тлумачальны слоўнік” (<http://www.vesna.sammit.kiev.ua>), “Слоўнік беларускай мовы” (<http://www.hipermart.net>), “Эсперанта-беларускі, беларуска-эсперанта слоўнік” (<http://www.esperanto.pisem.net>), “ArfaBel: Беларускі арфаграфічны слоўнік” (<http://www.arfabel.f2s.com>), “LanguageGuide” (<http://www.bas-net.by/belarus/language/body.html>) і інш.

**ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ
ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “БЕЛАРУСКАЯ ЛЕКСІКАГРАФІЯ”
(спецыяльнасць 1 – 02 03 01 Беларуская мова і літаратура)**

1. Лексікаграфія як раздзел лінгвістыкі. Функцыі тэарэтычнай і прыкладной лексікаграфіі.

2. Змест паняцця “беларуская лексікаграфія”. Крыніцы вывучэння беларускай лексікаграфіі. Бібліяграфіі і агляды прац па беларускай лексікаграфіі.

3. Стадыі складання слоўніка, асноўныя праблемы пры складанні слоўніка. Праблема стварэння ўніверсальнага слоўніка.

4. Лексікаграфічная параметрызацыя мовы. Структурагенныя, лінгвістычныя, кампілятыўныя, аналітычныя і канструктыўныя параметры. Закон свабоды параметраў.

5. Паняцце ўваходнай і выходнай мовы. Монаскапальныя і біскапальныя слоўнікі. Рэцэптыўныя і прадуктыўныя слоўнікі. Монадырэкцыйныя і бідырэкцыйныя слоўнікі.

6. Мега-, макра- і мікраструктура слоўніка. Рэестр, лема (вакабула, рэестравае слова, загалоўнае слова, чорнае слова), слоўнікавы артыкул, слоўнікавае гняздо, праблема філіяцыі (вылучэння значэнняў) у тлумачальных і перакладных слоўніках.

7. Семантызацыя. Індэксацыя слова. Сістэмы памет у слоўніках.

8. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксе беларускіх старадрукаў (Ф.Скарына, В.Цяпінскі, С.Будны, І.Фёдараў, М.Сматрыцкі). Асноўныя прынцыпы гласіравання.

9. Старажытныя лексікаграфічныя выданні. Рукапісныя слоўнік С.Буднага “Лексікон” (паміж 1560 – 1593). Ананімны “Лексисъ съ толкованіемъ словенскихъ словъ просто” (др. палова 16 ст.). Перакладны слоўнік-дадатак да супраслеўскага “Ізмарагда” І.Праскуры.

10. Першы друкаваны ўсходнеславянскі слоўнік “Лексис, сирѣчь реченія, вѣкратѣцѣ събранны и из словенскаго языка на простый рускій діалектъ истолькованы” Л.Зізанія (Тустаноўскага) (Вільня, 1596).

11. “Лексиконъ славеноросскій и именъ тлъкованіе” П.Бярынды (Кіеў, 1627; Куцейна, 1658). Роля слоўніка П.Бярынды ў станаўленні прынцыпаў фарміравання мікраструктуры лексікаграфічных выданняў.

12. Роля беларускіх слоўнікавых выданняў у працэсе станаўлення рускай і ўкраінскай лексікаграфіі. Праблема моўна-этнічнай прыналежнасці першых усходнеславянскіх слоўнікаў.

13. Стварэнне гістарычных слоўнікаў старабеларускай мовы І.Грыгаровіча, І.Навіцкага, М.Гарбачэўскага і інш.

14. Першыя захады па збіранні лексікі дыялектнай мовы і першыя спробы яе лексікаграфічнай апрацоўкі. Дзейнасць Віленскага і Маскоўскага ўніверсітэтаў, Расійскай Акадэміі навук. Традыцыі нацыянальнай лексікаграфіі ў дыялектных слоўніках К.Калайдовіча, Ф.Шымкевіча, Я.Чачота, С.Мікуцкага, Е.Раманава, П.Шэйна і інш.

15. Лексікаграфічная дзейнасць І.Насовіча. Прынцыпы ўкладання “Словаря беларускага наречія” (С.-Пецярбург, 1870), роля слоўніка ў станаўленні нормаў новай беларускай мовы.

16. Лексічныя даведнікі, слоўнікі-дадаткі да фальклорных і этнаграфічных зборнікаў, індэксы беларускіх слоў і іншыя службовыя лексікаграфічныя распрацоўкі ў другой палове 19 ст.

17. Зараджэнне беларускай анамастычнай лексікаграфіі. “Географический словарь русской земли” М.Барсава (Вільня, 1865), “Этимология мѣстныхъ названій Витебской губерніі” Ю.Трусмана (Рэвель, 1897).

18. Гісторыя стварэння і лексікаграфічныя асаблівасці агульнамоўных перакладных слоўнікаў 1920-х гг.

19. Актывізацыя слоўнікавай працы ў БССР. Выпрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Стварэнне Навукова-тэрміналагічнай камісіі і асноўныя прынцыпы яе дзейнасці.

20. Станаўленне тэрэтычнай лексікаграфіі. Лексіка-граматычныя асаблівасці беларускіх слоўнікаў 1930-х гг.

21. Аспекты лексікаграфічнага апісання слова ў слоўніках розных тыпаў.

22. Паняцці лексікаграфічнага партрэта і лексікаграфічнага тыпа. Адрозненні паміж слоўнікамі лексікаграфічных партрэтаў і звычайнымі выданнямі.

23. Камп’ютарная лексікаграфія. Задачы складання электронных слоўнікаў. Поліфункцыянальныя камп’ютарныя слоўнікі. Магчымасці камп’ютарных слоўнікаў. Праблемы і недахопы папяровых лексікаграфічных выданняў.

24. Камп’ютарныя тэхналогіі складання і выкарыстання слоўнікаў. Праграмы падтрымкі лексікаграфічных работ (камп’ютарныя картатэкі, праграмы апрацоўкі тэкста, праграмы фарміравання артыкулаў у аўтаматычным рэжыме). Аўтаматычныя слоўнікі розных тыпаў. Інтэрфейс аўтаматычных слоўнікаў, асаблівасці іх структуры.

25. Тлумачальныя слоўнікі. “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” ў 5 тамах (Мінск, 1977 – 1984). Ацэнкі слоўніка ў перыядычным друку (публікацыі А.Наркевіча, П.Садоўскага, Г.Цыхуна, А.Вялюгіна, Я.Станкевіча, Д.Бугаёва, А.Жураўскага і інш.). “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы” А.Баханькова, І.Гайдукевіча, П.Шубы (7-е выд., 2002), “Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы” (Мінск, 2005), “Тлумачальны слоўнік беларускай мовы для школьнікаў” (склад. А.Абрамовіч, Б.Рэmez) (Мінск, 2003), “Школьны тлумачальны слоўнік” В.Верціхоўскай, М.Верціхоўскай (Мінск, 2006), “Слоўнік беларускай безэквівалентнай лексікі (у рускамоўным дачыненні)” І.Шкрабы (Мінск, 2008) і інш.

26. Слоўнікі іншамоўных слоў. Лексікаграфічная дзейнасць А.Булькі. Выданні “Даўнія запазычаныя беларускай мовы” (Мінск, 1972), “Слоўнік іншамоўных слоў” (1993), “Слоўнік іншамоўных слоў” у 2 тамах (1999), “Слоўнік іншамоўных слоў: актуальная лексіка” (Мінск, 2005) і інш.

27. Перакладныя слоўнікі. “Беларуска-рускі слоўнік” у 3 т. (Мінск, 3-е выд. 2003), “Беларуска-расійскі (Вялікалітоўска-расійскі) слоўнік”

Я.Станкевіча (Нью-Йорк, 1989), беларуска-рускія слоўнікі У.Куліковіча (Мінск, 2004), Л.Сямешкі, Г.Басавай, В.Ляшук, Г.Чахоўскага (Мінск, 2004), А.Булыкі (Мінск, 5-е выд. 2004), С.Грабчыкава (Мінск, 2002) і інш. “Падручны польска-беларускі слоўнік” пад рэд. А.Абрэмбскай-Яблонскай і М.Бірылы (Варшава, 1962), “Украінска-беларускі слоўнік” В.Лемцюговай (Мінск, 1980), “Нямецка-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1988, 2003), “Французска-беларуска-рускі слоўнік” (Мінск, 1992), “Польска-беларускі слоўнік” Я.Волкавай і В.Авілавай (Мінск, 2004, 2005), “Ангельска-беларускі слоўнік” В.Пашкевіч (Мінск, 2006), “Нямецка-беларускі слоўнік” М.Кур’янкі (Мінск, 2006). “Англійска-беларускі-рускі слоўнік” (Мінск, 2004), “ЕўраСлоўнік: беларуска-лацінска-англійска-балгарска-венгерска-грэцка-дацка-ірландска-ісландска-іспанска-італьянска-латышска-літоўска-мальтыйска-нарвежска-нідэрландска-нямецка-партугальска-польска-румынска-славацка-славенска-фінска-французска-харвацка-чэшска-шведска-эстонскі слоўнік” Л.Баршчэўскага (Мінск, 2008).

28. Слоўнікі сінонімаў. “Слоўнік сінонімаў і блізказначных слоў” М.Клышкі (Мінск, 1993, 2005), “Слоўнік сінонімаў беларускай мовы” С.Шведава (Мінск, 2004).

29. Слоўнікі антонімаў. “Слоўнік антонімаў беларускай мовы: канкрэтныя выпадкі ўжывання” У.Лазоўскага (Мінск, 1994).

30. Слоўнікі амонімаў. “Слоўнік амонімаў беларускай мовы” В.Старычонка (Мінск, 1991).

31. Слоўнікі паронімаў. “Слоўнік паронімаў беларускай мовы” С.Грабчыкава (Мінск, 1994), “Беларускія аднакарэнныя і сугучныя словы з рускімі адпаведнікамі: слоўнік-даведнік” М.Смаршчок, Э.Барысаглебскай (Мінск, 2002).

32. Слоўнікі эпітэтаў. “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” М.Пазнякоў (Мінск, 1988), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” Н.Гаўрош (Мінск, 1991, 1998), “Слоўнік эпітэтаў беларускай мовы” у 2 т. М.Пазнякова (2012).

33. Этымалагічныя слоўнікі. “Этымалагічны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1978 – 2008), “The Vocabulary of the Byelorussian Literary Language in the Nineteenth Century” (Лондан, 1973) А.Мак-Міліна.

34. Гістарычныя слоўнікі. “Гістарычны слоўнік беларускай мовы” (Мінск, 1982 – 2008), “Старабеларускі лексікон” М.Прыгодзіча, Г.Цівановай. (Мінск, 1997), “Рэлігійны слоўнік старабеларускай мовы” І.Будзько (Баранавічы, 2003), “Падручны слоўнік старабеларускай літаратурнай мовы” (Віцебск, 2004).

35. Слоўнікі ўстарэлай лексікі. “Слоўнік устарэлых слоў беларускай мовы” А.Макарэвіча (Брэст, 2005), “Слоўнік архаізмаў і гістарызмаў” С.Струкавай (Мінск, 2007) і інш.

36. Слоўнікі неалагізмаў. Слоўнік новых слоў беларускай мовы” В.І.Уласевіч, Н.М.Даўгулевіч (Мінск, 2010), “Слоўнік новай і актуальнай лексікі” К.Д.Шчаснай (2012).

37. Слоўнікі мовы пісьменнікаў. “Слоўнік мовы Скарыны” У.Анічэнкі ў 3 т. (Мінск, 1977 – 1994), “Слоўнік мовы Янкі Купалы” ў 8 тамах (Мінск, 1997 – 2002), “Анамастычны слоўнік твораў Якуба Коласа” (Мінск, 1990),

“Фразеалагічны слоўнік мовы Якуба Коласа” (Мінск, 1993), “Тлумачальны слоўнік адметнай лексікі ў творах Якуба Коласа” Г.Арашонкавай і Н.Чабатар (Мінск, 2003), “Слоўнік параўнанняў у мове мастацкіх твораў Янкі Купалы” (Гомель, 2004) і “Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы” В.Ляшчынскай і З.Шведавай (Гомель, 2007).

38. “Слоўнік мовы «Нашай Нівы»” ў 5 т. (Мінск, 2003 – 2008).

39. Фразеалагічныя слоўнікі. “Фразеалагічны слоўнік для сярэдняй школы” Н.Гаўрош, І.Лепешава, Ф.Янкоўскага (1973), “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” З.Санько (Мінск, 1991), “Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы” у 2 т. І.Лепешава (1993) і “Слоўнік фразеалагізмаў беларускай мовы” ў 2 т. І.Лепешава (Мінск, 2008), “Беларуская фразеалогія” Ф.Янкоўскага (1968), “Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі” Е.Мяцельскай і Я.Камароўскага (1972), слоўнікі “І коціца і валіцца” (1972), “І сячэ і паліць” (1974), “Слова за слова” (1977) Г.Юрчанкі, “Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў” у 2 частках І.Лепешава (1981 – 1993, 2004), “Słownik frazeologiczny białorusko-polski” А.Аксамітава, М.Чурак (Варшава, 2000), “Слоўнік дыялектнай фразеалогіі Гродзеншчыны” М.Даніловіча (Гродна, 2000) і мн. інш.

40. Парэміялагічныя слоўнікі. “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Гомель, 1956) П.Ахрыменкі і М.Буцько, “Беларускія народныя прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1957) Ф.Янкоўскага, “Беларускія прыказкі, прымаўкі і загадкі” (Мінск, 1958) Я.Рапановіча, “Крылатыя словы і афарызмы. 3 беларускіх літаратурных крыніц” (Мінск, 1960) Ф.Янкоўскага, “Слова міма не ляціць” (Мінск, 1985) В.Ліцвінкі і Л.Царанкова, “Беларуская народная творчасць. Прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1976), “Proverbiaetdicta: шасцімоўны слоўнік прыказак, прымавак і крылатых слоў” (Мінск, 1993), “Крынічнае слова. Беларускія прыказкі і прымаўкі” (Мінск, 1987) І.Шкрабы і Р.Шкрабы, “Слоўнік беларускіх прыказак, прымавак і крылатых выразаў” С.Івановай і Я.Іванова (Мінск, 1997), “Прыказкі і прымаўкі: тлумачальны слоўнік беларускіх прыказак і прымавак з архіваў, кафедральных збораў, рэдкіх выданняў XIX і XX стст.” А.Аксамітава (Мінск, 2000), “Слоўнік беларускіх прыказак” І.Лепешава і М.Якалцэвіч (Мінск, 2002, 2006), “Беларуска-нямецкі парэміялагічны слоўнік. Deutsch-Belarussisches paremiologisches wörterbuch” Я.Іванова, Н.Раманавай (Магілёў, 2006), “Польска-беларускі парэміялагічны слоўнік” Я.Іванова і С.Івановай (Магілёў, 2007), “Слоўнік пра камічнае” В.І.Рагаўцова (2010), “Тлумачальны слоўнік прыказак” І.Я.Лепешава, М.А.Якалцэвіч (Гродна, 2011), “Кароткі фразеалагічны слоўнік вучня” Р.П.Ільной (2011), “Слоўнік беларускіх народных параўнанняў” Т.В.Валодзінай, Л.М.Салавей (2011) і інш.

41. Беларускія антрапанімічныя слоўнікі. “Слоўнік асабовых імён” М.Судніка (Мінск, 1965, 2005), “Беларуская антрапанімія” М.Бірылы (Мінск, 1966 – 1982), “Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV - XVIII ст.)” А.Усціновіч (1975). “Слоўнік асабовых імёнаў” У.Сарокі (Мінск, 2000).

42. Беларускія тапанімічныя слоўнікі. “Краткий топонимический словарь Белоруссии” В.Жучкевіча (Мінск, 1974), “Слоўнік назваў населеных пунктаў”

Я.Рапановіча (Мінск, 1977 – 1986), “Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны” В.Рагаўцова, С.Кечык (Магілёў, 2000), “Айканімія Гомельшчыны” Н.Багамольнікавай, А.Станкевіч (Гомель, 2003), “Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь: нарматыўны даведнік” (Мінск, 2003 – 2007), “Слоўнік мікратапонімаў Магілёўшчыны” (Магілёў, 2004), “Анамастычны слоўнік Гродзеншчыны. Ч. 1. Мікратапонімы” (Гродна, 2005), “Слоўнік адтапаніменных дэрыватаў Віцебшчыны” У.Генкіна (Віцебск, 2005), “Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў” І.Яшкіна (Мінск, 2005), “Микротопонимия Мозырского Полесья” А.Івановай (Мозырь, 2007), “Слоўнік беларускіх імёнаў” І.Я.Яшкіна (Мінск, 2009), “Историческая антропонимия Гомеля и окрестностей” А.Ф.Рогалева (Гомель, 2009), “Як у нас клічуць?: беларускія імёны” С.Барыса (Мінск, 2010), “Слоўнік асабовых уласных імён” А.К.Усціновіч (Мінск, 2011).

43. Дыялектныя слоўнікі. Дыялектныя слоўнікі Ф.Янкоўскага (Мінск, вып. 1, 1959; вып. 2, 1960; вып. 3, 1970), Г.Юрчанкі (Мінск, 1966), П.Сцяцко (Мінск, 1970), “Крајовыслоўнік Łahojščynu А.Варлыгі (Нью-Йорк, 1970), “Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча” ў 5 тамах (Мінск, 1979 – 1986), “Тураўскі слоўнік” у 5 тамах (Мінск, 1982 – 1987) А.Крывіцкага, Г.Цыхуна, І.Яшкіна, “Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны” Т.Янковай (Мінск, 1982), “Дыялектны слоўнік Брэстшчыны” (Мінск, 1989), “Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі” (Мінск, 1990), “Альпенскі дыялектны слоўнік” І.Ляшкевіча (Брэст, 2004), “Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны” П.Сцяцко (Гродна, 2005). Тэматычныя дыялектныя слоўнікі “Жывёльны свет” (Мінск, 1999), “Раслінны свет” (Мінск, 2001), “Чалавек” (Мінск, 2006), “Лексіка апрацоўкі льну” (Мінск, 2006) Т.Трухан, Ф.Клімчука, “Дыялектны слоўнік Косаўшчыны: [змяшчае лексіку насельнікаў паўночнай часткі Івацэвіцкага раёна” А.Зайкі (2011) інш. Мікраслоўнікі ў дыялектных зборніках.

44. Частотныя слоўнікі. “Частотны слоўнік беларускай мовы: мастацкая проза” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1976), “Частотны слоўнік беларускай мовы: публіцыстыка” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1979), “Частотны слоўнік беларускай мовы: вусная народная творчасць” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1982), “Частотны слоўнік беларускай мовы: гутарковая мова” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1989), “Частотны слоўнік беларускай мовы: паэзія” Н.С.Мажэйка і А.Я.Супруна (1992), “Частотны слоўнік беларускай мовы” Н.Мажэйка (Мінск, 2006).

45. Тэрміналагічныя слоўнікі. “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” А.Юрэвіча (Мінск, 1962), “Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў” П.Сцяцко, М.Гуліцкага, Л.Антанюк (Мінск, 1990), “Слоўнік акцэра і рэжысёра» А.Каляды (Мінск, 1995), “Тлумачальны слоўнік бібліятэчных і бібліяграфічных тэрмінаў” (Мінск, 2000), “Слоўнік тэрмінаў: архітэктура, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва” Б.Лазукі (Мінск, 2001), “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” В.Рагойшы (Мінск, 2001), “Слоўнік літаратуразнаўчых тэрмінаў” М.Лазарука, А.Ленсу (Мінск, 2003), “Слоўнік-мінімум па літаратуразнаўству” (Мінск, 2000) і “Паэтычны слоўнік” (Мінск, 2004) В.Рагойшы “Слоўнік

студэнта-філолага па методыцы выкладання беларускай літаратуры” А.Лугоўскага (Мінск, 2006) і мн. інш.

46. Граматычныя слоўнікі. “Граматычны слоўнік дзеяслова” (Мінск, 2007) і “Граматычны слоўнік назоўніка” (Мінск, 2008), “Граматычны слоўнік прыметніка, займенніка, лічэбніка, прыслоўя” (Мінск, 2009).

47. Словаўтваральныя слоўнікі. “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2000), “Словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” М.Аўласевіча і Т.Якубовіч (Магілёў, 2002), “Школьны словаўтваральны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, М.Круталевіча, А.Лукашанца (Мінск, 2006).

48. Марфемныя слоўнікі. “Марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча і Л.Шакуна (Мінск, 1989), “Марфемны слоўнік беларускай мовы” (Магілёў, 2003), “Школьны марфемны слоўнік беларускай мовы” А.Бардовіча, Л.Мормыш, Л.Шакуна (2005, 2006).

49. Адваротныя слоўнікі. “Адваротны слоўнік беларускай мовы Л.Вардамацкага, В.Несцяровіча (Мінск, 1994).

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
Гісторыя беларускай мовы	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	узгадніць, пратакол №10 ад 20.04.2020
Беларуская дыялекталогія	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	узгадніць, пратакол №10 ад 20.04.2020
Сучасная беларуская літаратурная мова	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	узгадніць, пратакол №10 ад 20.04.2020
Актуальныя праблемы беларускай мовы	мовазнаўства і лінгвадыдактыкі	Прапаноў няма	узгадніць, пратакол №10 ад 20.04.2020